PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE
UREDNIŠTVO:
Ulica Montecchi št. 6 - III nadstr. (pri Sv. Jakobu)
Tel. št. 93-808
UPRAVA
pa se nahaja začasno v ulici S. Francesco št. 20

Leto IV - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din | TRST sreda 7. julija 1948 | Spedizione in abbon. postale Poštnina plačana v gotovini | Štev. 942

VOJAŠKA UPRAVA GROBO KRŠI SINDIKALNO SVOBODO DELAVSTVA

POLICIJA ARETIRALA TOVARNIŠKE ODBORE TREH NAJVEČJIH TRŽAŠKIH TOVARN

Včeraj popoldne so bili aretirani skoro vsi člani tovarniških odborov ladjedelnic Sv. Marka, tovarne strojev pri Sv. Andreju in ladjedelnic Sv. Roka v Miljah

Ze zgodaj sinoči se je izvedelo za aretacijo nekaterih tovarišev, članov tovarniških odborov največjih tržaških industrij. Tovariša Dapretta in Luxo so aretirali kar na ulici, ko sta bila ravno na poti iz Doma pristaniških delavcev na sedež sindikatov. Metoda, ki so jo uporabili pri tej aretaciji, pa nam je že dobro znana iz časov pred tremi leti: policijski avto se je nenadoma ustavil pred tovarišema sredi ulice in skupina civilnih policijskih agentov ju je obkolila. Na svojih domovih v Miljah pa so bili aretirani tovariši Pobega, Macor, Danielut in Cattai.

Sele po polnoči pa smo prejeli sledeče službeno poročilo AIS-a:

TRST, 6: (AIS) — Danes ob 16 uri je glavni stan zavezniške vojaške uprave izdal ravnatelju oddelka za javno varnost ukaz za aretacijo članov tovarniških odborov strojne tovarne pri Sv. Andreju in ladjedelnic Sv. Marka in Sv. Roka, ki so obtoženi kršitve člena 505 italijanskega kazenskega zakona.

Člane tozadevnih tovarniških odborov imajo načeloma za odgovorne za vrsto nedavnih kratkih stavk v omenjenih industrijskih obratih, ker so organizirali te stavke, kot navaja člen 502 italijanskega zakona, «z edinim namenom vsiliti delodajalcem druge pogoje kot dogovorjene». Nadalje se smatra, da krši dejavnost članov tovarniških odborov pravice delodajalcev, v smislu člena 35, paragrafov a) in f) kolektivne delovne pogodbe za mehanične, kovinske in sorodne industrije.

Ta ukrep zavezniške vojaške uprave, ki je vedno pokazovala razumevanje glede delavskega razreda, se smatra za potreben glede na nedavno vrsto očitnih dejanj določenih sindikalnih voditeljev, katerih dejavnost ni bila v skladu z resničnimi koristmi organiziranih delavcev.

Aretirane so bile sledeče osebe:

ZACCARIA NICOLO', DOPLICHER ERNEST, KUMAR VLADIMIR, RESCHITZ ALMA, CATTAI FLORIANO, LUXA GIORDANO, vsi iz strojne tovarne Sv. Andreja.

PETRONIO ANTONIO, DAPRETTO GIGLIO, GORUPPI ROMANO, SLUGA KAREL, vsi iz ladjedelnice Sv. Marka.

POBEGA GIOVANNI, LOREDAN LUCIANO, MACOR GIUSEPPE, MILO ANTONIO, DANIELUT GIUSEPPE, vsi iz ladjedelnice Sv. Roka.

Borba našega delavstva včlanjenega v Enotnih sindikatih se je zaostrila zaradi provokacije z brisanjem dvojezičnih napisov v tovarnah, zaradi česar je bilo začasno odpuščenih z dela 17 delavcev, od katerih bo 8 poklicanih pred sodišče, češ da so delali nasilja nad člani Delavske zbornice; sodna razprava se pričakuje. Enotni sindikati so nato organizirali protestna zborovanja in zahtevali izpustitev osmih tovarišev. Sledila je ponovna provokacija z dokončnim odpustom z dela tov. Dapretta in Zaccarie v ponedeljek samo zaradi tega, ker sta na zborovanju nagovorila delavce in jim pojasnila provokacijo. Delavstvo je na to odgovorilo, kakor smo že poročali, s tem da je ob 12. uri zapustilo delo, včeraj pa je zapustilo delo od 10. ure dalje. To je vse. In zaradi tega je okupacijska vojaška uprava smatrala za potrebno izdati nalog za aretacijo in tiranje pred sodišče nič manj kot vseh treh tovarniških odborov naših največjih industrij, ki niso krivi ničesar drugega kot tega, da so branili uveljavljanje najosnovnejše človečanske pravice, ki je poleg vsega priznana z mirovno pogodbo, ki jo je podpisalo 21 držav, t. j. pravico uporabljanja svojega materinega jezika.

Kar takoj vsakemu lahko pade v oči, je izredno ostra mera, ki so je neupravičeno poslužuje okupacijska vojaška uprava, mera, kakršne do sedaj v Trstu nismo bili vajeni in ki bo prav zaradi tega težko prizadela vse demokratično prebivalstvo Trsta.

S to mero pa se zdi, da hoče okupacijska vojaška uprava zadati enega največjih udarcev Zvezi enotnih sindikatov, ki so prav gotovo temelj vsega demokratičnega gibanja v Trstu, a hkrati pa pomagati razbijačem delavske enotnosti, ki so organizirani v Delavski zbornici, ter tako oslabiti borbo tržaškega delovnega ljudstva.

Glede trditve vojaške uprave v gornjem poročilu, s katero se opravičuje zaradi tako strogega ukrepa, češ da je «vedno kazala razumevanje glede delavskega razreda», ugotavljamo, da tedaj, ko so še delavci uprli nesramni provokaciji zaradi brisanja dvojezičnih napisov, okupacijska vojaška uprava ni našla niti ene besede v obrambo narodnostnih pravic delavstva, zajamčenih z mirovno pogodbo in ki so hkrati najosnovnejše človeške pravice. Nihče na svetu pa ne more trditi, da obramba najosnovnejših človeških pravic «ni bila v skladu z resničnimi koristmi organiziranih delavcev», kakor tudi borba za blokiranje odpustov, ki je prav sedaj v teku.

Toda prepričani smo, da niti ta najnovejši ukrep vojaške uprave, ki kakor še noben do sedaj tako grobo krši sindikalno svobodo in pravice našega delavstva, ne bo uspel odvrniti delavstva in vsega demokratičnega ljudstva od njegove odločne borbe za spoštovanje sindikalne svobode in udejstvovanja in za spoštovanje vseh določb mirovne pogodbe. Ta borba bo prav zaradi tega še bolj odločna in bo še tesneje strnila naše delavstvo okoli njegove sindikalne organizacije.

Maršal Timošenko odlikovan

MOSKVA, 6. — Predsednik prezidija vrhovnega sovjeta Svernik je odlikoval maršala Sovjetske zveze Timošenka z redom Rdeče zastave zaradi dolgega in vzornega delovanja v sovjetski vojski.

Podonavska konferenca bo v Beogradu 30. t. m.

BEOGRAD, 6. - AFP - V Beogradu javljajo, da se bo v Beogradu sestala podonavska konferenca 30. julija, kakor je bilo določeno. Na posredovanje sovjetskega poslanika ter francoskega, britanskega in ameriškega odpravnika poslov bo jugoslovansko zunanje ministrstvo poslalo vabila na konferenco, da se pripravi nova konvencija za plovbo po Donavi.

Sklicanje konference je bilo sklenjeno med štirimi zunanjimi ministri v decembru 1946, ko je bilo določeno, da se bo konferenca sklicala po podpisu mirovne pogodbe z bivšimi nemškimi zavezniki.

Izjava OF za Tržaško ozemlje

v zvezi z resolucijo Informacijskega urada

Tajništvo OF je na svoji seji dne 6. julija t. l. razpravljalo o dogodkih, ki so nastali v zvezi z objavo resolucije Informacijskega urada Komunističnih partij in izjave CK KPJ.

Odločno obsoja poizkuse nekaterih elementov, ki izrabljajo ta dogodek za razpihovanje šovinizma in razbijanja enotnosti slovenskega ljudstva v okviru OF in s tem za razbijanje italijansko - slovanskega bratstva, skovanega s krvjo v težki skupni borbi proti fašizmu in imperializmu.

Najodločneje obsoja klevetanja, ki se iznašajo v tej zvezi proti novi demokratični Jugoslaviji.

Izjavlja, da je slovensko ljudstvo na Tržaškem ozemlju neločljivo povezano s svojim narodom v FLRJ in da bo nadaljevalo v okviru OF, na osnovi tradicij narodno-osvobodilne vojne, in v najtesnejši povezanosti z italijanskimi demokratičnimi množicami, borbo za svoje pravice in za demokratične pravice vsega tržaškega ljudstva.

Smrt fašizmu — Svoboda narodu!

TAJNISTVO OF ZA TRŽASKO OZEMLJE

Resolucija okrožnega komiteta Komunistične partije za Istro

Resolucija Okrožnega komiteta komunistične partije Tržaškega ozemlja za Istro Centralnemu komitetu partije:

Okrožni komitet komunistične partije Tržaškega ozemlja za Istro, ki se je sestal na seji 4. julija 1948, da razpravlja o težkem položaju komunistične partije Tržaškega ozemlja, ki ga je povzročilo zavestno defetistično delo nekaterih sovražnikov komunistične partije, želi izraziti Centralnemu komitetu sledeče:

Posebni položaj, v katerem živi in deluje komunistična partija Tržaškega ozemlja, je z mednarodnega političnega vidika zelo važen in močno občutljiv. Obstajajo sledeči posebni pogoji:

a) Tu se vodi dnevno zagrizena borba v živem kontaktu z imperializmom in sovražniki demokracije.

b) Tu živi ljudstvo treh narodnosti, Italijani, Slovenci in Hrvati. Zadnji dve narodnosti sta nujno povezani na razvoj in usodo narodov matične države.

c) To ozemlje je razdeljeno na dve področji, eno od katerih je okupirano po jugoslovanski upravi (VUJA).

d) Posebne tradicije borbe naše partije.

Zaradi tega ni mogoče dovoliti, da bi bila v tem trenutku tržaški proletariat in vse demokratično gibanje uničena v izključnem interesu imperializma.

Ni mogoče dovoliti, da bi se glede jugoslovanskega vprašanja identificirala linija komunistične partije z linijo najbolj reakcionarnih in imperialističnih sil, ker to dejstvo vodi komunistično partijo Tržaškega ozemlja nujno na pozicije nacionalizma in šovinizma.

Okrožni odbor komunistične partije Tržaškega ozemlja za Istro ugotavlja, da je sedanji položaj v Trstu nastal zaradi nihanja in neodločnosti centralnega komiteta, ki ni takoj zavzel pravega stališča.

Tak položaj je dal možnost posameznim baznim organizacijam partije pod nagibom tretjih, da so zavzele nepravilno stališče do Jugoslavije, ki neizbežno vodi partijo ne v internacionalizem, pač pa do nacionalizma in šovinizma.

Zaradi dejstva, da se je tisk siloma znašel v frakcionističnih rokah, je ta v tem času neizbežno vodil propagando proti partiji, ki se istoveti s propagando sovražnega tiska.

S partijo samo se razbija vse demokratično gibanje v Trstu in to predstavlja največjo nevarnost za Trst sam.

Okrožni odbor komunistične partije Tržaškega ozemlja za Istro zahteva:

1. Naj se najodločneje obsodi vsa propaganda, ki blati Jugoslavijo in njene voditelje in ki je v bistvu enaka propagandi sovražnega tiska:

2. Naj se obsodi delo posameznikov, ki so delali izven Centralnega komiteta komunistične partije, ki so razbili disciplino partije in delovali v veliko škodo stvari.

3. Vse obtožbe Informacijskega urada proti Centralnemu komitetu KPJ naj se analizirajo, kajti vse dosedanje delo Centralnega komiteta KPJ ne nudi zadostnih ugotovitev, da obtožbe odgovarjajo resnici.

Smatramo, da morajo vse naše organizacije partije globoko spoznati delo jugoslovanske komunistične partije in iskati resnico v obeh izjavah upoštevajoč posebne pogoje Tržaškega ozemlja.

Smrt fašizmu! Svoboda narodu!

(Sledi 11 podpisov)

* *

CENTRALNEMU KOMITETU KOMUNISTICNE PARTIJE TRZASKEGA OZEMLJA

Na seji Okrožnega komiteta, ki je bila v nedeljo 4. julija t. l., podpisani tovariš Teodor Babič (Balbi) po razpravljanju o položaju, ki je nastal v naši partiji in njenem vodstvu, izjavlja, da se ne strinja, in obsoja one tovariše, ki so izven navodil izvršilnega odbora zavzeli stališče in na ta način zmedli demokratični centralizem naše partije.

Množice in člani partije so vedno videli v vodstvu partije enotnost namenov in s takim dejanjem se ni napravilo drugega nego omajalo zaupanje, ki so ga imeli v vodstvo.

Podpisani, čeprav ni pristal na resolucijo, ki jo Okrožni komitet pošilja Centralnemu komitetu, poziva Centralni komitet, naj upošteva njegovo mnenje in naj podvzame potrebne ukrepe.

(Sledi podpis)

Solidarnost s Primorskim dnevnikom

a plačilo globe, na katero je vojaško sodišče obsodilo našega odgovornega urednika, so danes prispevali:

ASIZZ Magdalena 8.310, Cesar Anton 400, Miljevič Marija 500, Plesničar Alojz 200, Semilli Tomaso 1000, družina Konič 2100, Barkovljani: Grbec Gabrijel 1000, Grbec Jelka 1000, Ukmar Franc 1000, Zagar Zofija 150, Ferluga Valerija 200, Gregorič Peter 1000, Krečič Karel 100, N. N. 100, mojstri Karlo Bruno Poldo 1000, Jež Albin 100, Jež Miro 100, Jež Vladimir 30, Martelanc Adolf 500, Jež Nino 100, Caharija Mundi 200, Miklavec Josip 100, Martelanc Marij 100, Starc Ferdinand 50, Beučar Ivan 100, Mohorčič Ignac 100, Stepančič Emanuel 100, Pertot Vladimir 100, Martelanc Marij (Boč) 100, Pertot Josip 100, Zniderščič Friderik 500, Zniderščič Apolonija 500, Martelanc Antonija 100, Regent Andrej 50, Cok Silvan 100, N. N. 100, Cešarek Stanko 150, Pertot Marija 500, Simonič Vida 100, Adamič Romana iz Prečnika 500, Mokole Ludvik iz Prečnika 100, Pertot Mirko, Nabrežina, 500, Gorjan Marija, Sesljan, 500, prebivalci iz vasi Sempolaj 7.050, prebivalci iz vasi Samatorica 12.450, Mirc Anton 1000, Stepančič Vlado 932, Slavec Anton 918, Brajnik Oktavijan 900, Sedmak Albin 860, Turk Jožko 950, Zaudnik Ivanka 680, Manfreda Francka 680, Mozetič Marija 680, Sancin Slava in Albin 680, Manfreda Fani 1000, Sila Marija 100, Uršič 50, Jerkič Alojzij 300, Gregorič G. 100, K. V. 300, Gustinčič S. 100, Ukmar A. 50,

(Nadaljevanje jutri)

VKP (b) odklonil udeležbo na kongresu KPJ

PARIZ, 6. — Moskovski radio je javil, da je centralni komitet boljševiške partije sklenil, da ne pošlje svoje delegacije na kongres KPJ, ker je ta stranka odklonila udeležbo na sestanku Informacijskega urada.

Tanjug poroča, da so jugoslovanski dijaki, ki študirajo v Moskvi, poslali pozdravno brzojavko centralnemu komitetu KPJ. V brzojavki potrjujejo svojo predanost jugoslovanski komunistični partiji in zatrjujejo svojo vero v slavno boljševiško partijo v tovariša Stalina in v nerazrušljivo bratstvo med narodi Sovjetske zveze in Jugoslavije.

RIM, 6. — Italijanski poslanec Secchia je imel razgovor z novinarji o nesoglasju, ki je nastalo med Informbirojem in KPJ.

«Netočna je trditev — je dejal Secchia — da je Informbiro obtožil KPJ, da se naslanja na veleposestnike, marveč ravno nasprotno. Informbiro obtožuje KPJ, ker je hotela likvidirati kapitalistične elemente v času, ko še ni utrjena zavest kolektivizma». Secchia je dejal tudi, da ne sme biti ta prehod brutalen, marveč se mora izvršiti postopoma. V tem smislu so jugoslovanski voditelji demagogi, ker danes se ne more govoriti o likvidaciji bogatih kmetov v Jugoslaviji. Zaradi tega jih je Informbiro opozoril. Če hočejo priti do socializma, bodo morali počakati še nekaj časa, da vse pravočasno dozori.

Secchia je dejal tudi, da se to ne tiče agrarne politike komunistične partije v Italiji, ker v Italiji so drugi pogoji, ki nimajo nič sličnega z življenjskimi pogoji v državah ljudske demokracije.

Pismo tov. Jaksetiča

Včerajšnji «Lavoratore» objavlja sledeče pismo tov. Jaksetiča:

Odobravam brezpogojno in brez pridržkov resolucijo Informacijskega urada o vprašanju KPJ. Sicer pa sem včeraj od točke do točke dejal isto. Razen tega sem včeraj spoznal iz ravnanja navzoih tovarišev, kakšno je zadržanje doslednih komunistov, in priznavam prejšnja obotavljanja, ki so kljub temu, da jih je povzročila zaskrbljenost za obotavljanja, ki so kljub temu da mokratičnih množičnih organizacij, bila zgrešena in povzročila ravno tisto škodo, ki sem jo mislil preprečiti. Priznavam zato kot zgrešeno svoje postavljanje, ki je hotelo mešati stvari, ki so različne po važnosti in po naravi, in da je bil glavni problem, ki se je moral rešiti, ta, da se vsa Partija izrazi — in na čelu bi bil moral biti naš izvršilni odbor — za stališče osmih komunističnih partij.

Nova nespretna provokacija zapadnih sil v Nemčiji

Izmislili so si nov tajen komunistični dokument po vzorcu „protokola M", da bi odvrnili nemško prebivalstvo od težkih gospodarskih vprašanj - Nota zapadnih sil Sovjetski zvezi glede Berlina - ZDA bodo vodile proizvodnjo jekla v zapadni Nemčiji

BERLIN, 6. — Zapadne sile so danes izročile Sovjetski zvezi že več dni napovedano noto glede berlinskega vprašanja, po svojih poslanikih v Washingtonu, Londonu in Parizu. Vsebina not še ni znana, vendar je angleški tisk objavil, da izražajo pripravljenost zahodnih držav, da delijo s Sovjetsko zvezo oblast nad Berlinom, in da preučijo s Sovjetsko zvezo nemško vprašanje v celoti. Zapadne sile pri tem zatrjujejo, da imajo pravico do neposrednih zvez z Berlinom in da so pripravljeni razpravljati o celotnem nemškem vprašanju šele potem, ko bodo zveze z Berlinom vzpostavljene.

Medtem so se zapadne sile in njim naklonjeni nemški reakcionarji poslužili nove intrige. Objavili so, da je angleško vojaško poveljstvo dobilo v roke tajne proglase nemške komunistične stranke, v katerih poziva na upor proti zapadnim silam v berlinskih sektorjih in na prevzem oblasti od strani komunistov.

Na prvi pogled je bilo jasno, da gre za nespretno provokacijo, tako da združena socialistična stranka ne smatra niti za vredno, da bi zanikala obstoj tega tajnega letaka, ki ni niti podpisan. Vsakdo namreč ve, da v Nemčiji ni komunistične stranke, posebno ne v Berlinu, marveč samo združena socialistična stranka. Letak je popolnoma sličen «protokolu M», ki so ga isti reakcionarni krogi, verjetno z vednostjo nemških socialdemokratov, razširjali januarja t. l. in glede katerega je sam angleški državni podtajnik za zunanje zadeve Hector Mc Neil uradno potrdil, da gre za potvorjeno listino, ki so jo sestavili diletanti. Tudi po vsebini je današnji letak podoben svoječasnemu «protokolu M».

Iz tega razloga je obveščevalni urad angleške vojaške zasedbene vlade izjavil, da ima že teden dni v rokah letak, ki daja tajna navodila berlinskim komunističnim celicam za izvedbo upora. Toda uradnik angleške obveščevalne službe je dopisniku agencije «France Presse» izjavil, da je angleški obveščevalni urad prišel do tega letaka na zagonetn in sumljiv način, tako da ga smatrajo angleške oblasti kot nespretno potvorbo.

V ostalem je zapadnim silam dobrodošel ta dogodek, ker jim je na tem ,da bi odvrnile nemške ljudske množice od težkega gospodarskega položaja in nezadovoljstva, ki vlada v Nemčiji zaradi politike zapadnih sil.

Krščanska demokratična zveza, ki je najmočnejša desničarska stranka v zapadni Nemčiji, je te dni pozvala Nemce v enotno fronto proti londonskim sklepom, ki potrjujejo razkosanje Nemčije na več delov in pripravljajo ustanovitev polkolonialne zapadne nemške države.

Ameriški, angleški in francoski finančni svetovalci pa so na tiskovni konferenci potrdili, da bodo prebivalci v zapadnih berlinskih sektorjih prišli v kratkem do tega, da se bodo posluževali kot plačilnega sredstva edino sovjetske marke. Zato so vsi oni prebivalci zapadnih sektorjev, ki prejemajo mezde, protestirali pri zapadnih vojaških poveljstvih, ker so bili prisiljeni sprejeti 75 odst. svoje mezde v zapadnih markah. Imenovani finančni svetovalci so končno še priznali, da bodo morali delavci od onih delodajalcev, ki nimajo nemških mark, sprejeti celotno mezdo v sovjetskih markah, tako da bo postala zapadna nemška marka v Berlinu nepotrebna valuta.

Hkrati pa poroča Telepress z Dunaja, da je prispel tjakaj ameriški podtajnik za vojsko Draper in izjavil, da bo načrt o demontiranju težke industrije v Porurju in Porenju spremenjen, češ da mora proizvajati Nemčija jeklo za vse evropske države, ki sodelujejo pri Marshallovem načrtu in ker je padla ameriška proizvodnja jekla. Draper je prostodušno še potrdil ,da bodo za naprej urejevale proizvodnjo jekla v zapadni Nemčiji izključno ZDA, ker je stališče Angležev glede nacionalizacije jeklarn postalo neizvedljivo.

* *

BERLIN. — Angležke zasedbene oblasti so obvestile predstavnike FLRJ v Berlinu, da ne morejo ugoditi jugoslovanskemu predlogu za uvedbo civilne zračne zveze med Beogradom in Amsterdamom, ki bi vodila preko Prage in angleške zasedbene cone v Nemčiji.

Splošen odpor proti pogojem za Marshallovo pomoč

Nezadovoljstvo v Angliji in Franciji
Zaskrbljenost v Avstriji

LONDON, 6. — Nocoj so v zunanjem ministrstvu podpisali angloameriško dvostransko pogodbo za Marshallovo «pomoč». List «Express» piše v stvari sledeče: «Ne dajmo se preslepiti. Marshallov načrt ni v nobenem pogledu naklonjen Angliji. Mi vemo, da tega načrta ni mogoče izvesti, ne da bi ZDA uporabile naša kolonialna bogastva, ki pa jih izkoristimo lahko mi sami ne da bi bilo potrebno, da se ZDA vmešavajo v naše kolonialne zadeve». «Sunday Times» pa poudarja, da pušča dvostranska pogodbi ameriški trgovini v vsem angleškem imperiju odprta vrata.

V Parizu je o ratifikaciji francosko-ameriške pogodbe govoril v zbornici finančni minister Rene Mayer. Predlog za ratifikacijo je utemeljeval s tem, češ da s to pogodbo ne bo prizadeta francoska zunanja trgovina in da bo dobila podporo zlasti francoska bombažna industrija.

V debato o potrditvi dvostranske pogodbe je posegel bivši minister Pierre Cot. Poudaril je, da imajo ZDA več interesa na tem, da ponudijo Evropi svojo «pomoč», kakor pa Evropa, da jo sprejme. Cot je še pripomnil, da ameriška pomoč ne bo dopustila , da bi se razvila medevropska trgovina in da daje pogodba ZDA možnost, da nadzira in vodi francosko gospodarstvo. Končno je Cot opozoril zbornico, da bo Francija leta 1952, ko bo nehala ameriška pomoč, še bolj vezana, kakor je danes in da se niti tedaj ne bo rešila svojih težkoč. Važno je vedeti, če pomagajo ZDA Evropi samo zato, da nanjo pritiskajo in da osvojijo njeno gospodarsko neodvisnost. Zunanji in finančni minister sta pozvala Cota, naj popravi svoje «pretirane nazore».

Medtem je 2. t. m. podpisala Avstrija dvostransko pogodbo z ZDA. Avstrijski demokratični tisk ugotavlja, da bo ta pogodba podredila avstrijsko gospodarstvo in avstrijski proračun posebni ameriški misiji, ki bo imela, kot še nikdar prej katera koli misija, neomejene pravice vmešavanja v notranje avstrijske zadeve in da bo ta misija uživala pravico izventeritorialnosti, kot jo uživajo poslaniki.

Avstrijski gospodarski krogi pa so zaskrbljeni, kaj naj napravijo z ameriškim blagom, ki ga noče nihče kupiti. Od 65 milijonov dolarjev blaga, ki ga je prejela Avstrija od ZDA, je bilo prodanega prebivalstvu samo za 15 milijonov. V zadnjih treh mesecih je bilo nakopičenega v Avstriji za 50 milijonov dolarjev ameriškega blaga, zaradi česar je bila blokirana vsa avstrijska proizvodnja in splošno gospodarsko življenje. Vrhu tega pa grozi Avstriji povečanje brezposelnosti, nadaljnje obubožanje in propadanje avstrijskega gospodarstva.

V listu «Tagblatt am Montag» piše poslanec Honner, da avstrijsko-ameriško pogodbo ni podpisal, kot je to običaj, minister za trgovino, marveč da sta jo zaradi njenega političnega značaja podpisala zunanji minister in kanclerjev namestnik. Pogodba ima namen, da odtegne Avstrijo od njenih naravnih trgovinskih virov, ki so v vzhodni Evropi, in da napravi iz Avstrije orodje ameriške politike

Novi uspešni napadi grških partizanov

ATENE, 6 — Radio Svobodna Grčija poroča, da so demokratične sile bombardirale malo mesto Ition v zapadni Trakiji. Diverzantske skupine demokratične vojske so pognale v zrak vlak na progi Volos-Larisa. Londonski radio pa poroča, da so partizani razstrelili električno centralo, ki je dobavljala tok Patrasu, ter da so v teku srditi boji 16 km od tega mesta.

BUKARESTA — 3750 hektarjev zemlje ob izlivu Donave so očistili kobilic s kemičnimi sredstvi. Pri tem so se posluževali letal in očistili 250 hektarjev dnevno.

KAKOR POD NACIZMOM

Italijanska vlada odredila nadzorovanje zaposlitve po uradih, ki sličijo nacističnim „Arbeitsamtom" - Po nalogu Vatikana bo vlada naložila delavcem prisilno posojilo

(Od našega posebnega dopisnika)

RIM, 6 — Vlada je danes odobrila dve uredbi, ki so del Fanfanijevega načrta in ki naj bi služili za «pobijanje brezposelnosti». Prva uredba, ki bi morala prispevati k obnovi gradbene dejavnosti, ni nič drugega kot prisilno posojilo, ki ga bodo morali dati delavci za osnovanje nekega fonda za izgradnjo novih hiš. Ta fond se bo osnoval s tem, da bodo morali delavci položiti 30 do 60% delavske trinajste plače. Dva poslanca fronte sta dovolj jasno komentirala to prisilno posojilo, ki bo znašalo 50 milijard lir, kot pravcati uspeh Vatikana in še posebej papeža, ki je v nekem svojem govoru poudaril potrebo, da se ne sme popuščati glede «čezmernega uživanja, ki se širi med delavci».

Zaradi tega je papež lahko zadovoljen s svojimi uslužbenci v italijanski vladi, ki točno in redno izpolnjujejo vse njegove želje in zapovedi. Tako bodo morali delavci trpeti vse stroške, medtem ko se bodo s tem denarjem širili trebuhi kapitalistov.

Druga uredba se tiče socialnega skrbstva in zaposlitve. Ta uredba predvideva, da bodo sedaj kontrolirali zaposlitev državni organi, ki bodo sami zaposlovali vse brezposelne. Ustanavljajo se tako zloglasni delovni uradi, ki so slični Arbeitsamtom iz nacističnih časov. Sindikati pa ne bodo igrali več nobene vloge pri zaposlitvi brezposelnih.

Po vsej Italiji je bil astavka delavcev kemične industrije, ki ji bo sledila jutrišnja stavka vseh električarjev. Povsod so delavci prekinili delo in odšli v tovarne, kjer so poslušali govore sindikalnih organizatorjev.

V zbornici je ljudska fronta izvojevala prvo veliko zmago, ker je prisilila celo demokristjanske poslance, da so izglasovali zakon, ki ukinja srednjeveški način regalij ter polovinarskih in kolonskih obligacij. Takoj, ko je komunistični poslanec Griffin predlagal, da se ukinijo vse srednjeveške navade in šege, ki onečaščajo kulturno državo, so se saragatovci in republikanci izjavili za ta predlog.

E. MILIC

Obsedno stanje v Peruju

BOGOTA, 6. — Vlada v Peruju je proglasila v mestih Lima, Ancon in Callao obsedno stanje; prepovedana so vsa zborovanja, prebivalstvo, ki ima orožje, so oblasti pozvale, da ga takoj izroči vojaškim poveljstvom.

V mestu Limi je namreč izbruhnila vojaška vstaja, ki jo vodi poveljnik Llosa, ki je naklonjen skrajnim desničarjem.

40.000 rudarjev stavka v Pittsburgu

PITTSBURG, 6. — Danes je 40 tisoč delavcev v premogovnikih, ki delajo za jeklarne v Pittsburgu, stopilo v stavko, ker jeklarne niso sprejele kolektivne pogodbe, ki so jo podpisali voditelj rudarskega sindikata Lewis in neodvisna podjetja za proizvodnjo premoga.

Koalicija v ZDA proti tretji stranki

NEW YORK, 6 — Zadnji dokaz, da ni bistvenih nasprotstev med demokratično in republikansko stranko, je odločitev obeh strank, do bosta pri volitvah v novembru podpirali koalacijskega kandidata, z namenom d a onemogočita člana predstavniške zbornice Isacsona,

Resolucije iz raznih krajev

Prejeli smo resolucijo okrajnega komiteja KP STO za okraj Opčine. V tej resoluciji pišejo člani komiteja, da so preučili resolucijo Informacijskega urada kompartij in da jo soglasno odobravajo. Nadalje izrekajo svojo zvestobo načelom marksizma-leninizma in VKP (b).

Komite se obrača do vseh članov in kandidatov KP openskega okraja in jih poziva na enotnost, na nadaljevanje borbe za utrjevanje slovansko-italijanskega bratstva, na še tesnejšo povezavo med delavci in kmeti, proti vsakemu šovinizmu in nacionalizmu, proti imperializmu in njegovim lokalnim agentom, na borbo za spoštovanje mirovne pogodbe, za utrjevanje miru in za dosego vseh pravic delovnega ljudstva.

Na koncu pa resolucija pozdravlja vse jugoslovanske brate in vse zdrave sile KPJ in jih poziva, da izvršijo svojo častno nalogo in zahtevajo od svojega vodstva, da odkrito prizna svoje napake in da jih odstrani.

V tem duhu so napisane vse druge resolucije iz raznih krajev mesta in okolice. Tako celice Saleža, Zgonika, Gabrovca, Samatorice, Praprota, Sv. Križa, Tovarne strojev Sv. Andreja, iz Škofij I., plenuma II. okraja, Sv. Vida, občinskih delavcev-komunistov, celice Delavskih zadrug, Šoferjev-komunistov, podjetja Beltrame, okrajnega komiteja III. okraja, OMMSE.

Tudi aktivi Zveze komunistične mladine so izglasovali podobne resolucije. Take resolucije so izglasovali tudi aktivi iz Plavij, iz. Sv. Vida, Tržaškega arzenala, Tovarne strojev Sv. Andreja.

Resolucije so poslali tudi komunisti okraja Sv. Vida, celica s Kolonje, člani partije iz okraja Sv. Ane in okraja Stare mitnice.

Osnutek programa Komunistične partije Jugoslavije

Pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije je izbojevalo delovno ljudstvo Jugoslavije z orožjem v roki odločilno zmago v narodnoosvobodilni vojni nad fašističnimi osvajalci in njihovimi domačimi hlapci, strmoglavilo oblast kapitalistov, ki so ga sramotno izdali tujim osvajalcem, ustanovilo svojo novo, socialistično domovino, Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in se lotilo graditve socializma.

Revolucionarna, demokratična in socialistična preobrazba, ki je bila izvršena med narodnoosvobodilno borbo in v povojnem obdobju v Jugoslaviji, je sestavni del tistega svetovnozgodovinskega dogajanja, ki ga je sprožila Velika oktobrska socialistična revolucija. V njej se izraža splošna zakonitost razvoja sodobne družbe, ki jo označuje revolucionarna zamenjava kajitalističnega družbenega reda z novim, socialističnim družbenim redom.

I.

Vsaka družba, v kateri vlada privatna lastnina proizvajalnih sredstev, je razdeljena na antagonistične razrede: na lastnike osnovnih proizvajalnih sredstev in razlaščence, na zatiralce in zatirance, na izkoriščevalce in izkoriščance. Tako je tudi v kapitalistični družbi, v kateri so najvažnejša sredstva za proizvodnjo in izmenjavo dobrin v rokah kapitalistov, medtem ko delavski razred — proletariat, ki so mu odvzeta proizvajalna sredstva, ne more živeti, če ne prodaja svoje delovne sile kapitalistom, če s svojim delom ne ustvarja bogastva svojim izkoriščevalcem.

Kapitalizem ima že od svojega nastanka v sebi tudi vse elemente svojega propada. V svojem razvoju ne samo da veča proizvodnjo in proizvajalne sile družbe, marveč razvija kapitalistične odnose v proizvodnji, s tem pa nenehno veča armado proletarcev, deleč družbo vedno bolj na dva osnovna sovražna razreda: na velikansko množico izkoriščanih mezdnih delavcev in majhno plast vladajočega razreda kapitalističnih izkoriščevalcev. Razredna borba med proletariatom in kapitalističnim razredom, izraz osnovnega notranjega protislovja kapitalistične družbe — protislovja med delom in kapitalom, — to je zgodovina kapitalistične družbe. Ta borba se vedno bolj zaostruje. Konča se lahko samo z zmago delavskega razreda, samo z uničenjem kapitalističnega sistema.

Nadaljevanje na 3. strani.

Vpisovanje posojila v Jugoslaviji

BEOGRAD, 6. — Nadaljuje se po vsej državi z velikim uspehom vpisovanje za ljudsko posojilo. V prvih petih dneh so na podlagi še nepopolnih podatkov zbrali nad 2,700.000.000 dinarjev, kar predstavlja 80 odst. predvidenega zneska. Vojaki, podčastniki in častniki pomorske akademije, ki so sklenili, da bodo vpisali 5 milijonov dinarjev za posojilo, so že prvi dan vpisali 6,600.000 dinarjev.

BUKARESTA — V Romuniji bodo zgradili 30.200 km cest, da povežejo glavna mesta države. Velike važnosti bo cesta Bukarešta-Jasi.

Proti Francovemu terorju

Prejeli smo od Zveze antifašistične mladine tole sporočilo:

Lake Success - New York - Fieldstone 7-1100.

3. junija 1948

Glavno tajništvo Zveze združenih narodov potrjuje, da se sprejelo vaše pismo od 28. aprila 1948., ki govori o usodi nekaterih Spancev in o sedanjem položaju v Španiji.

Tako je poleg drugih protestnih pisem proti Francovemu terorju, ki so jih poslale vse demokratične organizacije na svetu Zvezi združenih narodov sprejela ta tudi pismo naše antifašistične mladine, ki je toliko žrtvovala v osvobodilni borbi proti nacifašizmu in sedaj proti imperializmu.

Petič v dveh mesecih in pol

Rekord vseh rekordov pripada najbrž družini slovenskega antifašista Franca Kodriča, ki je doživel včeraj ob 15,30 peto preiskavo v dveh mesecih in pol. Preiskava je trajala poldrugo uro. Policisti niso popolnoma ničesar našli, kakor vedno, ker bi morali že vedeti, da ne bi zgubljali časa, če bi se napotili v hiše jašistov, kriptojašistov in neofašistov.

To kar počenja policija z družino slovenskega antifašista Franca Kodriča, ni več preiskava po naključju, marveč pravi teror;

Gospodar jim je dejal, ko so odšli, naj kar postavijo stalno v hišo dva policista, da jim ne bo treba hoditi tako pogostoma na take preiskave.

Mi pa se vprašamo, če je to blažena «demokratična» svoboda pred terorjem, ki so jo toliko bobnali in razbobnali zapadni demokrati? Vsekakor ta dolgotrajni pritisk, moralni pritisk, ima neki določeni namen. Naj nam ga pove kdo od izvršnih oblasti, ki jim je toliko mar za blagor ljudstva.

Hvala lepa za «demokracijo»!

Odhod otrok v počitniške kolonije

Odbor za letne kolonije RKTP javlja, da bodo odšli otroci v kolonije v sledečem redu:

8. julija ob 6 v Bukovico;

8. julija ob 6 v Bovec — zdravstvena kolonija;

9. julija ob 6 v Sv. Peter pri Gorici

Vsi otroci morajo biti ob 6 pri Domu pristaniških delavcev.

Nadzorstvo proizvodnje žitaric za leto 1948

Objavljamo besedilo Ukaza štev. 279 z dne 2. junija 1948, ki stopi v veljavo z dnem objave v Uradnem listu.

Proizvodnja ozimine (pšenice, ječmena in rži) letine 1948 je podvržena obveznemu nadzorstvu.

Da se omogočijo potrebne ugotovitve, bodo napravili občinski uradi registre površin, posejanih z ozimnimi žiti v posameznih poljedelskih obratih v vsaki občini.

V vsakem občinskem uradu bo register na razpolago zainteresiranim skozi 15 dni na vpogled.

Proti ugotovitvam lahko vložijo pridelovalci obrazloženo pritožbo na statistični oddelek poljedelskega področnega inšpektorata v 15 dneh po roku, določenem za javni vpogled registra.

Urada za poljedelstvo in ribolov ter za prehrano in dobave Zavezniške vojaške uprave sta pooblaščena izdati naknadna navodila za ugotovitev proizvodnje, za preračunanje rodbinskih potreb in za izdajo živilskih nakaznic za pridelovalce.

Pridelki ozimnih žit, ki so višji kot normalna živilska potreba članov poljedelskega obrata, niso podvrženi določilom tega ukaza.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Priznajte delovanje Rdečega križa

Oni, ki ne priznajo delovanja RK, ne priznajo tudi ostalim demokratičnim organizacijam njihovih pravic - Ljudstvo podpira borbo RK

Te dni so prinesle žene s Kolonje in Skorklje resolucijo, katero je podpisalo 115 družin, v kateri zahtevajo, da anglo-ameriške oblasti priznajo delovanje Rdečega križa, ki je svoje človekoljubno poslanstvo pokazal ne le za časa vojne, marveč je tudi po osvoboditvi nadaljeval s svojim človekoljubnim delom med našim ljudstvom.

Vendar pa ni to edina resolucija, katero je poslalo naše ljudstvo vojaškim oblastem v Trstu, marveč je na svojih protestnih zborovanjih za priznanje te organizacije dovolj jasno pokazalo, kakšen odnos ima do nje. Vojaške oblasti so sicer hotele najprej ukiniti delovanje Rdečega križa ali ga omejiti pozneje le na nekatere panoge socialnega skrbstva. Toda prav po zaslugi vodstva Rdečega križa, ki se je dosledno borilo za svoje upravičene zahteve, da vojaške oblasti ne le priznajo njegovo delovanje kot edine tovrstne organizacije, ki povezuje v svojih vrstah ne le Slovence marveč tudi Italijane, in strjenosti ljudskih množic v obrambi njegovih zahtev se imamo zahvaliti, da Rdeči križ še danes nadaljuje s svojim delom, ki si ga je začrtal po načelih Mednarodnega Rdečega križa.

Kadar je neka organizacija tako globoko zakoreninjena med ljudstvom, je težko misliti, da bi mogla kakoršna koli tudi vojaška oblast prepovedati ali morda le omejiti njegovo delovanje. Kakšno vlogo je igral Rdeči križ za Trst in teritorij tako za časa narodno-osvobodilne borbe, kot pozneje po osvoboditvi, pa je dovolj jasno tudi vojaškim oblastem samim. Toda te oblasti nočejo priznati njegovega delovanja, ker nočejo priznati vloge demokratičnih organizacij na našem ozemlju sploh. Če bi hoteli imeti namreč dokaze za to, bi bilo dovolj da poslušajo glas množic ali morda celo vojake njihovih armad, katerim so člani Rdečega križa za časa vojne rešili življenja. Toda pravico se ne more meriti po vatlih in jo je včasih celo težko dokazati po pisanih postavah.

Oni, ki nočejo priznati delovanje Rdečega križa, da bi nosil ime in znak te človekoljubne mednarodne organizacije, nočejo priznati tudi sedežev partizanom niti ostalim demokratičnim organizacijam v Trstu. Toda kot so bile naše množice strnjene v borbi proti okupatorju ter so znale braniti svoje pravice, tako se bodo tudi v bodoče postavili v obrambo svojih pravic Slovenci in Italijani ter skupno vodili borbo proti mednarodnemu imperializmu.

Mladinska brigada „Treh bratov Mahne" odhaja na izgraditev ceste Zagreb-Beograd

Jutri bo odpotovala iz našega ozemlja mladinska delovna brigada «3 bratov Mahne», ki gre na delo v FLRJ na cesto «Bratstvo in enotnost» Zagreb-Beograd. Brigado sestavlja okoli 100 mladincev iz vsega Tržaškega ozemlja, t. j. iz obeh con tega ozemlja. V brigadi je več dijakov, delavcev, kmetov, Slovencev in Italijanov.

Brigada bo skupno s I. brigado Tržaškega ozemlja, ki že dela na cesti Zagreb-Beograd, utrjevala bratstvo in prisrčne prijateljske vezi z jugoslovansko mladino, s katero je ramo ob rami že v dveh letih dela pri ustvarjanju boljšega življenja jugoslovanskih narodov in bodočin pokolenj. Mladina Tržaškega ozemlja, ki potuje v Jugoslavijo, da nudi svojo pomoč jugoslovanski mladini pri izgrajevanju socializma, bo tudi ponesla jugoslovanskim sotovarišem bratski pozdrav vse mladine Tržaškega ozemlja, ki jim želi vse najboljše.

Stavka petrolejskih delavcev se nadaljuje

Včeraj ob 17. uri so Enotni sindikati sklicali skupščino delavstva petrolejske stroke, ki stavka.

Udeležba sestanka je bila ogromna. Na sestanku so stavkajočim opisali dosedanji potek stavke in njene cilje.

Potem ko je bilo izčrpno prikazano vse dosedanje delo stavkovnega odbora, so vsi prisotni sklenili, da bodo nadaljevali z borbo vse dotlej, dokler ne bo ugodeno vsem zahtevam, ki so si jih stavkajoči zastavili.

Naši malčki so odšli v kolonije

Včeraj zjutraj je z glavnega kolodvora odpotovala prva skupina otrok v počitniške kolonije, ki jih je organiziral Rdeči Križ za Trst in pokrajino. 65 tržaških otrok, katerim se je pridružilo 12 iz S. Križa ter 50 iz Divače, je z veseljem odpotovalo v Slovenijo, kjer so jih pričakovali gostitelji.

Z navdušenjem v očeh so se ozirali malčki naokoli ter spraševali svoje mamice, ali bo kmalu zapiskal vlak ter zdrdral proti zeleni Gorenjski in valovitim dolenjskim gričem. Vsi nestrpni so segali po svojih torbicah ter naročevali pozdrave za one, ki so morali ostati v Trstu. V bledih obrazih si lahko opazil, da stanujejo gotovo v vlažnih podstrešnih stanovanjih in da jim bo dober zrak v Sloveniji in obilna hrana pomagala, da se bodo zopet vrnili polni zdravja. Neka mala deklica pa je spraševala svojo mamico: «Ali bom videla tisto teto, ki mi je lansko leto nabasala poln nahrbtnik hrane?»

Tako je Slovenija zopet sprejela v svojo sredo tržaške otroke. Slovence in Italijane, ter jim bo nudila tega, kar jim more dati le dobra in skrbna mati. Otroke spremljajo učiteljice, bolničarke ter voditeljice, ki bodo skrbele zato, da bodo imeli otroci ne le dovolj zabave, marveč da bodo svoj prosti čas posvečali tudi učenju.

Za enotnost vse delovne mladine

Odbor kongresa delovne mladine ne bo prevzel vloge sindikata niti ne bo izvrševal funkcije mladinskih političnih organizacij

Čeprav je pred nekaj časa lokalno časopisje objavilo poročilo tiskovne konference, ki jo je napovedal odbor za kongres delovne mladine, je potrebna še nadaljnja razjasnitev njegovih funkcij zaradi spodaj navedenih vzrokov.

Brez dvoma bo ta razjasnitev odpravila nekaj nesporazumov, ki so nastali med mladimi delavci, kar je razvidno iz pisem, ki jih je v tem času prejel odbor za kongres.

Ta pisma lahko razdelimo glede na vsebino na dva dela. Prvi del pisem nas vprašuje, če lahko pomeni kongres osnovanje mladinskega sindikata, ki naj bi bil neodvisen od sindikalnih organizacij in mladinskih komisij. Drugi del pisem pa nas sprašuje, če nameava pokret, ki je nastal iz kongresa, zamenjati mladinske politične pokrete, kakor ZAM, z uresničenjem svojega programa.

Zasluga iniciative za sklicanje kongresa delovne mladine gre predvsem ZAM, ki je povabila k obsežnemu in reprezentativnemu pripravljalnemu odboru vse prizadete organizacije. Pripravljalni odbor je imel nalogo, da pripravi vse potrebno za sklicanje tega velikega mladinskega zborovanja.

Naloga kongresa je bila med drugim, da prikaže prebivalstvu žalostni položaj delovne mladine. Brez dvoma je kongres dosegel ta svoj cilj, kar dokazuje velika pažnja, s katero je prebivalstvo sledilo delu kongresa. Ta dogodek je eden najvažnejših v našem mestu.

Iz tega kongresa je nastal veliki mladinski pokret, ki ga vodi odbor, ki predstavlja vse kategorije delovne mladine. Naloga tega pokreta je enotnost, čeprav ga uradno ne priznavajo nekatere mladinske struje.

In ravno delo, ki ga bo moral odbor izpolniti sedaj in v prihodnosti s praktično uporabo «Izjave pravic», je jasen izraz interesov vse delovne mladine, ki mu daje značaj borbe za mladinsko enotnost.

Pokret namerava zbuditi tudi zanimanje med prebivalstvom za probleme delovne mladine in bo istočasno zaprosil za solidarnost in sodelovanje vseh tistih, ki so jo pred časom zanikali

Pokret bo končno imel nalogo, da mobilizira vso delovno mladino na temelju programa, ki ustreza vsem zahtevam mladih delavcev in ji zato za vse sprejemljiv. Pokret si zadaja nalogo, da bo vzgajal mladino k spoznavanju njenih problemov in bo prispeval k njeni enotnosti.

Po teh premisah je lahko razumeti stališče pokreta kongresa delovne mladine, ki ne bo prevzel naloge sindikalne organizacije, marveč jo bo podprl, da bo preko njenega dela dosegel priznanje in pravice delovne mladine.

Pokret za kongres ne bo izvrševal funkcije mladinskih političnih organizacij, marveč jih bo podpiral in jih zaprosil istočasno za sodelovanje, da si pribori, kar je začrtano v izjavi pravic delovne mladine, v akcijah za rešitev vseh gospodarskih in socialnih problemov.

Rešitev teh vprašanj zahteva enotnost delovne mladine; in če je nekateri voditelji nočejo, bo naloga odbora za kongres, da mobilizira vse sile za dosego te enotnosti.

Odbor kongresa delovne mladine

Delavstvo je na odpust sindikalistov odgovorilo, da je pripravljeno na vse

Provokacija, ki jo je 25. junija uprizorila Delavska zbornica skupno z ravnateljstvom CRDE v ladjedelnicah Sv. Marka, s tem, da so razbili slovenske napise, je bila znak, da so delodajalci začeli z novo ofenzivo proti delavskemu razredu. Sledila je stavčica Delavske zbornice, ki je dosegla to, da je še bolj razburila duhove, in odvrnila delavstvo od glavnih sindikalnih problemov. Med te spadajo ukinitev odpustov z dela, razne pogodbe posameznih strok in podobne za delavski razred nujne zadeve. Delavska zbornica pa je šla še naprej. Gospodje okrog te so sestavili seznam onih tovarišev delavcev, nastali tedaj, ko je delavstvo nastopilo proti provokatorjem, ker so zahtevali odstranitev dvojezičnih napisov.

Takoj za tem so odpustili z dela nekaj delavcev in jih ovadili sodišču. Toda delodajalci se pri tem niso ustavili. Prav sedaj, ko je politično stanje težko, ko skušajo razbijati enotnost delavcev, so delodajalci okrepili svojo ofenzivo. Za nedoločen čas so odpustili z dela tri člane tovarniškega odbora iz ladjedelnic Sv. Marka, Sv. Roka in iz tovarne strojev Sv. Andreja. Ta svoj odlok so delodajalci opravičili s tem, da so omenjeni tovariši imeli govore v tovarniških prostorih. Pozabili pa so omeniti, da so ti tovariši res imeli govore samo v prostih urah in da zato niso nikakor zmanševali produkcijo obratov.

Toda delodajalci so šli še korak naprej. Včeraj zjutraj so odslovili z dela tovariša Dapretta in Zaccario. Prvi je član tovarniškega odbora v ladjedelnici Sv. Marka, drugi pa onega iz tovarne strojev Sv. Andreja. Zato je razumljivo, zakaj sta bila kratko malo odslovljena. Jasno je, da so s tem udarcem, ki je namenjen naravnost na sindikalne predstavnike, hoteli delodajalci napraviti zmedo v delavskih vrstah. Vendar pa so delavci s svojo kratko protestno stavko pokazali, da jim ne primanjkuje borbenega duha. V borbi se bodo poslužili vseh zakonitih sredstev, ki so jim na razpolago.

Ta odpustitev z dela dveh sindikalnih predstavnikov pa naj bo opomin podrepnikom Delavske zbornice, če mislijo, da se bodo ohranili s te mahko bodo služili svojim delodajalcem. Zavedajo naj se, da delodajalci ne poznajo sentimentalizma. Kadar ti ne bodo več potrebovali «sindikalistov» od Delavske zbornice, tedaj bodo udarili tudi po njih.

Tudi včeraj so delavci v ladjedelnicah Sv. Marka in v tovarni strojev Sv. Andreja nadaljevali s stavko v znak protesta proti odpustitvi z dela tovarišev Dapretta in Zaccarie. Seveda je Delavska zbornica tudi tokrat ostala zvesta svojemu petolizništvu in odklonila sodelovanje.

Včeraj popoldne je polkovnik Foden sprejel delegacijo ES. Tovariši so pri polkovniku protestirali proti izzivalnemu postopanju ravnateljstva CRDE, ker je oba člana tovarniškega odborov odslovilo z dela. Delegati so opozorili polkovnika, da skušajo s tem postopanjem zmanjšati ugled sindikatov in ustrahovati delavske predstavnike.

Polkovnik Foden pa je zvest svojim načelom odbil zahteve ES, da bi spoštoval sindikalno nedotakljivost.

Cesarski naslednik na poti v Trst

Dejal je, da je nezakonski sin cesarja Franca Jožefa in je hotel na avstrijski konzulat v Trst

Pred nekaj dnevi je italijanska obmejna policija ustavila pri devinskem bloku nekega Jevonella, ki je hotel brez dovoljenja prekoračiti mejo. Na komisariatu je izjavil komisarju, da ni Jevonella Ugo iz Neaplja, kakor pravi njegova osebna izkaznica, ampak da se imenuje Ugo Ferdinand in da je nezakonski sin pokojnega cesarja Franca Jožefa ter Alojzije Robespierre, potomke znanega francoskega revolucionarja. Rojen da je bil na Dunaju okrog leta 1892. Jevonella trdi tudi, da ga je že priznala kot cesarskega potomca posebna francosko - anglo - avstro - ameriška komisija v Neaplju pred štirimi leti. Sedaj je bil na poti v Trst, kjer je nameraval zahtevati na avstrijskem poslaništvu listino, ki bi dokazala njegovo cesarsko pokolenje.

Ta «cesarski» zastopnik pa je v zelo bednem stanju in brez denarnih sredstev. Zelo malo je verjetno, da bi bilo res, kar trdi o svojem sorodstvu, vsekakor pa bi bila lepa razlika med tem bosonogim potnikom, ki hodi s trebuhom za kruhom in za pustolovščinami in njegovimi dozdevnimi predniki, ki so se vozili v razkošnih kočijah in v spremstvu pisano oblečenih stražarjev. Za enkrat pa je njegova cesarska visokost še gost tržiških zaporov.

Kamion povozil staro ženo

Včeraj popoldne kmalu po 15 so prepeljali v glavno bolnico v III. kir odd. neznano okrog 60 let staro ženo, ki je imela težko rano na desnem temenu, na desni nogi in je bila nezavestna.

Policija, ki jo je pripeljala v bolnico, je izjavila, da je hotela starka, katere imena niso mogli ugotoviti, ker niso našli pri njej osebne izkaznice, prečkati cesto v bližini Senenega trga. V tistem trenutku je prišel iz nasprotne smeri kamion civilne policije in ženica se je tako zmedla, da je prišla naravnost pod kamion. Nesrečna žena je ob 16.30 umrla. Kmalu po tem je prišla v bolnico 50-letna Marina Strukelj, ki je izjavila, da je pokojna njena mati 65-letna Gregorič Josipina z Lonjerske ceste št. 8.

OROZJE SO MU NASLI

Policija je presenetila 41-letnega Jožeta Fottija doma iz Messine, ki stanuje v ul Giulia 40, ko se je ravno pogajal v neki delavnici, da bi mu kromirali njegov samokres «Browning». Policija je samokres, ki je bil nepopoln in razstavljen na posamezne dele, zaplenila in pozneje napravila preiskavo tudi na njegovem domu. Pri preiskavi so našli sabljo italijanskega častnika, 4 naboje za brzostrelko kal 20 mm, 6 kal. 7,65 enega kal. 9 in naboj za puško modela 91.

Na policiji se je ustrelil

Že več dni je zahajal v policijsko vojašnico Beleno v Rocolu 28-letni Franc Rom iz Celovca, ki pa stanuje v Trstu v ul. Battisti št. 7. Kakor običajno se je tudi predsinočnjim zglasil ob 18.45 pri konjeniškem oddelku, kjer so mu po navadi dali nekaj hrane. Ko pa so ga pustili nekaj časa samega, je vlomil v omaro, ki je bila v sobi, potegnil iz nje samokres in se ustrelil v smeri proti srcu. Krogla je šla sicer mimo, toda prevrtala mu je pljuča in prišla ven na hrbtu.

Prvo pomoč so mu nudili na obvezovališču v vojašnici ter ga nato prepeljali v glavno bolnico v zelo težkem stanju.

Rom se je poročil z neko Tržačanko. Ker pa je bil zadnje čase v precejšnji bedi, je prišlo često do družinskih prepirov. Verjetno je bil to vzrok, da si je hotel nesrečni človek vzeti življenje. Pri njem so našli pismo, ki je bilo naslovljeno njegovi ženi.

Smrt na polju

Predvčerajšnjim okrog 19 so našli pri Grljanu v bližini vile Koeninger okrog 300 metrov daleč od postaje truplo nekega moškega. Policija iz Grljana in s Proseka, ki so jo poklicali na mesto, je ugotovila, da je mrlič 55-letni Puntar Alojz s Proseka 329. Poleg trupla je ležala kosa, njegova suknja in torbica, v kateri je bila malica. Verjetno je bil Puntar pri košnji, ko ga je zadela kap, kakor je pozneje ugotovil zdravnik Rdečega križa, ki so ga poklicali na kraj nesreče. Truplo so prepeljali v mrtvašnico glavne bolnice zaradi obdukcije.

Pozdrav tov. Brunu D'Esteju

Zbrani na 5. zasedanju okrožne skupščine Ti pošiljamo bratski pozdrav. Ne bomo se trudili s pošiljanjem protestov na vojaško upravo v Trstu zaradi njene pristranosti, ki škoduje demokratičnim silam, daje potuho fašistom in vzbuja šovinistično razpoloženje. Prav zaradi te pristranosti si tudi Ti po krivici zaprt.

Skupno z našim pozdravom Ti pošiljamo tudi zagotovilo, da se naše delo nadaljuje z uspehom v smeri in s ciljem, za katerega si tudi Ti aktivno delal poprej, kot so Te anglo-amerikanci vrgli v zapor in s tem ponovno dokazali, da je njihovo ravnanje protidemokratično in nezakonito.

Uspehi našega dela so vkljub vsem težavam in oviram tudi od strani vojaške uprave v Trstu vendarle v hitrem razvoju. Življenjski standard našega delovnega ljudstva se naglo zboljšuje.

Proti tem uspehom ljudske oblasti se anglo-ameriški oblastniki neprestano borijo in izvajajo celo vrsto krivičnih obsodb podobnih Tvoji.

Skupno z našimi pozdravi Ti izražamo vso našo solidarnost in voščilo, da se čimprej vrneš med nas in znova zavzameš svoje delovno mesto med nami.

Iz 5. zasedanja okrožne skupščine. Piran 29. 6. 1948.

Za Primorce, ki so služili v italijanski vojski

Primorci iz Slov. Primorja, priključenega po mirovni pogodbi k FLRJ, ki so služili v italijanski vojski, naj takoj pošljejo okrajnemu odboru (Gorica, Idrija, Ilirska Bistrica, Postojna, Sežana in Tolmin) in v kolikor tega do sedaj še niso storili:

1) Podatke o tem, če so kot vojaki ali oficirji niso prejeli od bivše italijanske vojske plače za čas svoje vojne službe, v kateri vojni edinici so služili in katera vojna blagajna ter čas, ko bi se jim morali izplačati pripadajoči prejemki.

2) Podatke o tem, če so bili kot vojaki ali oficirji bivše ital. vojske zajeti od zaveznikov, in sicer: čin in položaj, ki so ga zavzemali v italijanski vojski, vojna edinica, kdaj in kje ter od koga so bili zajeti, ali so prejemali v ujetništvu plačo in v kaki višini in po možnosti vojno blagajno, pri kateri so pred zajetjem prejemali svojo plačo. Posebej se navede, če je bil kdo v službi v USA ali pa na ozemlju Italije.

Prijave se sprejemajo ustno ali pismeno do 10. julija t. l.

Bivši slovenski partizan obsojen na 1 leto zapora

Odmev septembrskih nasilstev pred sodiščem

Včeraj je imel svoj epilog pred kazenskim sodiščem v Gorici eden od tolikih brutalnih napadov na goriške Slovence v septembrskih dnevih, točneje povedano 13. septembra, ko so tolpe šovinističnih nasilnežev mislile, da bodo najlepše počastile povratek Italije na to ozemlje s tem, da obračunajo s Slovenci in z njihovo imovino. Kaj se je zgodilo pod znamenjem takšnega «patriotizma» vsi dobro vemo, saj bo zapisano v zgodovini naše borbe in trpljenja.

Bridka stran novejše zgodovine pa je ta, da se na takratne krivice zdaj samo kopičijo — tako rekoč «po legalni poti» — še nove. Zrtev takega paradoksa in norčevanja z načelom, da «zakon je za vse enak», je ravno tovariš Vladimir Dornik iz ul. New Jork št. 12, bivši slovenski partizan. Dne 13. septembra lani, ko se je zvečer vračal z dela proti domu sta ga napadla v ul. Coronini dva neznanca, ki sta ga prej zasledovala po celem drevoredu XX Settembre. Tedajšnja neznanca, ki pa nista zdaj več takšna in odgovarjata imenu Busatta — oče in sin — (Slovenci ju dobro poznamo!) sta v ul. Coronini ustavila Dornika, ga potisnila k zidu in ga pričela pretepati. Nič čudnega, da je imel Dornik pri sebi samokres, saj je bilo tiste dni ogroženo življenje slehernega Slovenca. V pretepu, po znani taktiki «dva na enega», se je Dorniku samokres sprožil v žepu in krogla je zadela v levo nogo Leona Busatto. Ob strelih sta bila takoj na mestu dva civilna policista, ki sta odvedla Dornika v zapor, ranjenega pa v bolnico.

Včeraj sta se oče in sin Busatta pojavila na sodišču kot tožitelja Dornika, obtoženega nič manj kot «poskusa umora» in nezakonite posesti orožja. Iz vsega zasliševalnega in obrambnega postopka je bilo jasno kot beli dan, da je bil Dornik napaden in da je nosil samokres iz popolnoma upravičljivih obrambnih namenov. Torej, tudi če bi se bil namenoma poslužil orožja za samoobrambo v takšni nevarnosti, bi bilo njegovo ravnanje opravičeno in nekaznivo! Zagovornik pa je zahteval oprostitev predvsem zato, ker Dornik se dejansko ni poslužil orožja. Poleg tega so bila še vse ostala obtežilna pričanja kakor iz trte zvita.

Sodišče pa je ne glede na to obsodilo bivšega slovenskega partizana na 1 leto zapora, na plačilo odškodnine civilni stranki, to je Busatti, v znesku 15.000 lir in povračilo sodnih stroškov istemu z zneskom 51.200 lir.

V istem procesu je bil vpleten tudi Jožef Brešan iz ul. Campi, obtožen, da je pravi lastnik samokresa, ki ga je nosil pri sebi Dornik. Brešana je sodišče oprostilo na podlagi amnestije z dne 9.2.1948.

VRNILI SO JO CE MEJO

Pred dnevi so jugoslovanski obmejni organi predali italijanskim stražam na bloku pri Solkanu 33-letno Lucijo Galiussi, ki je prejšnjega dne prestopila mejo nekje v Brdih in šla v Jugoslavijo brez potnega dovoljenja. Italijanski stražniki so Galiussijevo odpeljali v goriški zapor.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

One 6. julija 1948 se je rodilo v Trstu 11 otrok, umrlo je 10 ljudi, porok pa je bilo 10.

CERKVENE POROKE: ministrski inšpektor Jean Couertoux in učiteljica Esperija De Rosa, ameriški narednik George Washington Gray in zasebnica Stefanija Celigoj, železniški strojevodja Aldo Dal Dosso in zasebnica Marija Canazza, čevljar Egidij Cattarin in zasebnica Dora Olivier, litograf Jurij Gnezda in zasebnica Gabrijela Skabar,, uradnik Danilo Sullgoj in uradnica Nives Zulla, trgovec Nereo Mochini in uradnica Anita Zuberti, pomorski inženir Robert Simon in učiteljica Jolanda Antonini, livar Aldo Godina in uradnica Karla Del Negro, mehanik Anton Abbà in delavka Ida Deganutti.

UMRLI: 83-letna Evfemija Pinas vd. Iurzola,, 59-letna Katarina Cupani vd. La Rosa, 84-letna Marija Melingo vd. Alvaniti, 56-letni Emilij Antonini, 45-letni Jože Jug, 59-letni Humbert Trevisani, 51-letna Genny Gerolimič.

Fizkultura

Kolesarski odsek ZDTV

povabljen na svetovno kolesarsko prvenstvo

Kolesarski odsek ZDTV javlja, da je prejel od organizativne zveze svetovnega kolesarskega prvenstva s pismom z dne 30. junija t. l. in s podpisom glavnega komisarja Joh. van Ecka vabilo na svetovno kolesarsko prvenstvo skupno s pravilnikom tekmovanja ter z vabilom na 77. kongres svetovne kolesarske zveze, ki bo v Maestrichtu v petek 20. avgusta 1948 ob 15.

ŠAH

V četrtek 8. t. m. ob 20 uri bo v Trstu v ulici Canova 25-I. sestanek vseh šahistov. Na tem sestanku bomo dokončno izdelali program za tekmovanja, ki se prično že sredi tega meseca. Vabljeni vsi, posebno pa odborniki pri naših včlanjenih društev.

Odbojka

V nedeljo 11. t. m. se bo na igrišču Tomažica nadaljevalo tekmovanje v odbojki za prvenstvo Tržaškega ozemlja za I. skupino in sicer: ob 8 Sv. Marko - Arzenal, ob 8.30 Greta - Tiskarji, ob 9 Dijaško F. D. - Arzenal, ob 9.30 Tiskarji - Tovarna strojev, ob 10 Sv. Marko - Greta.

Vodje ekip odbojke II. skupine so vabljeni na sestanek, ki bo v petek 9. t. m. ob 19 na sedežu v ul. Canova 25, II., kjer bo določen urnik tekem.

Vse ženske ekipe odbojke vabimo v nedeljo na trening, ki bo na igrišču Tomažiča ob 10.

Kvalifikacijska lestvica najboljših tržaških kolesarjev

Lestvica prvenstva Tržaškega ozemlja za skupino juniorjev po III. poizkusu je sledeča: Mosetti (UCT) 29 točk, Fattori (Nabrežina) 17, Ussai (Nabrežina) 17, Zanolla (DSZ ES) 13, Zulian (Rinaldi) 10, Bazzarini (Arzenal) 7, Binetti (Sv. Marko) 7, Jelušič (Magdalena) 7, Skrlavaj (Opčine) 6, Sirol (Magdalena) 6.

Lestvica diletantov pa je sledeča. Sosič R. (Opčine) 18, Bartoli (Sv. Ivan 18, Rebula (Olimpija) 12, Kalin (Opčine) 12, Cesen (Sv. Ivan) 10, Vrabec (Arzenal) 10, Stibel (O. M.M.S.A.), Pekjarič (Olimpija) 6, Piazza (UCT) 4 in Di Luciano (Arzenal) 3 točke.

Kultura

KNJIGE - GLEDALIŠČE - KONCERTI
RAZSTAVE - FILMI - KRITIKE - DROBTINE

„Slava Moskvi" v Kinu ob morju

Že več dni predvajajo v Kinu ob morju sovjetski film v barvah, ki so ga posneli lani v Moskvi ob proslavi 800 obletnice ustanovitve prestolnice Sovjetske zveze.

Moskvo je ustanovil leta 1147 Jurij Dolgoruki in 7. septembra lani je mesto na slovesen način praznovalo ta dogodek. Na proslavo so prišli zastopniki vseh republik Sovjetske zveze in zastopniki iz inozemstva, med katerimi so bili tudi Jugoslovani. Delavci moskovskih tovarn so poklonili mestu ob tej obletnici krasne draove, ki so jih izlenici krasne draove, ki so jih izrovi so bile železniške lokomotive, lepo izdelani avtobusi itd. Tudi kmetje so na okrašenih vozovih pripeljali svoje pridelke v dar. Zanimive so tudi slike z razstave, ki prikazujejo razna obdobja iz zgodovine Moskve.

Ob krasnem vremenu je razkošno okrašena Moskva praznovala 24 ur ljudskega slavja. Se nikoli ni bilo toliko ljudi v Moskvi. Prostorni trgi in ulice so prekipevali ljudskih množic. Moskovčani so poslali Stalinu v dar posebno spominsko knjigo s tremi milijoni in 665 tisoč podpisi. Ves dan so se vrstile parade, športne prireditve in tekme, folklorne slike itd. Na 105 mestnih trgih je bilo ljudsko rajanje in najboljši moskovski umetniki so se predstavili na trgih s svojo umetnostjo. Pozno v noč so tragali mogočni bengalični ognji, medtem ko so stolpi in palače svetile v množici luči in barv.

Film je izdelan s spretno režijo in nam v krasnih barvah prikaže na platnu ta nepozabni praznik bratske Moškve, ki je v zadnjem času napredovala z gigantskimi koraki do najmodernejšega velemesta. Vsakdo, ki si je poleg «Parade mladosti» ogledal tudi ta film, bo težko odločil, kateri od obeh je lepši.

Temu filmu sledi obzornik št. 1 «Iz današnje Sovjetske zveze», ki prikazuje velikanske petrolejske naprave na otoku Sahalinu, [illegible] mino-iskalcev v Crnem morju, odkritje spomenika padlim borcem RA na Norveškem in druge zanimivosti ki prikazujejo velik napredek SZ in njenega ljudstva.

Še o koncertu operne šole

Ko sem odhajal s prve prireditve te naše nove ustanove, sem razmišljal, kaj bi se dalo ukreniti, da pride stvar v pravi tir in se odstranijo napake, ki se pojavijo skoraj vsakokrat pri naših novih ustanovah.

Vodstvo je imelo srečno roko v izbiri pevcev, ki imajo zelo dober sluh, čut za ritem in lep glasovni material. Vendar se mi zdi, da se je začelo graditi pri strehi in ne pri temelju. Poglavitni pogoj nastopa z opernimi arijami je vendar glasbena predizobrazba nastopajočega. V operno šolo pridejo predvsem pevci, ki so absolvirali vsaj elementarno glasbeno teorijo, opravili solfeggio in tehnične vaje, se učili fonetike in fiziologije itd. Ker je ta naša ustanova stara šele nekaj mesecev, dvomim, da so začetniki tako dobro podkovani in se lotevajo opernih arij. Bojim se, da se vsa stvar ne bo potem maščevala, kajti lahko se zgodi, da bomo čez toliko in toliko časa imeli falirane pevce. Zakaj vse s toliko hitrico? Da se mogoče pevce animira? Potem bi bila moja trditev o faliranih pevcih pravilna. Kdor ni sposoben, da premosti v določeni dobi najosnovnepše zahteve solopevskega pouka, potem je bolje, da nikoli ne nastopi kot solist. Upam, da bo vodstvo šlo v bodoče po poti, ki je pravilna, in se mu ne bo tako mudilo z nastopi. Da podkrepim to mojo trditev še tole. Večina solistov je bila vezana na glaske odnosno besedilo in komorni zbor isto tako. Iz tega sledi, da je bilo vse le malo prenaglo pripravljeno

Se nekaj bi rad omenil, kar me je posebno motilo. Pozivanje posameznih pevcev, ko je občinstvo ploskalo, s pomigovanjem prsta pri odprtem odru, ni bilo baš lepo.

DUŠAN PERTOT

KOLEDAR

Sreda 7. julija
Benedikt, Lepa
Sonce vzhaja ob 4.20, zahaja ob 19.56. Dolžina dneva 15.36. Luna vzhaja ob 4.22, zahaja ob 21.06.
Jutri 8. julija
Milojka, Spela

Spominski dnevi

1941 se je pričel v Srbiji oborožen upor proti okupatorju in domačim izdajalcem.

1893 se je rodil Miroslav Krleža, znani hrvatski pisatelj.

Narod si bo pisal svojo sodbo sam, ne frak mu je ne bo ne talar!
Ivan Cankar

PRESKRBA

Dvig nakazil. Do danes morajo vsi razdeljevalci živil dvigniti pri občinskem prehranjevalnem uradu nakazila za testenine in konservirano meso «Horse meat» za vse upravičence nakaznic AVISS. Isto naj store vodje podeželskih prehranjevalnih uradov pri Sepralu.

ENOTNI SINDIKATI

CEBELARJI. Vabljeni so vsi čebelarji, da se udeleže sestanka, ki bo danes 7. t. m. ob 8.30 zjutraj na sedežu E S v ulici Imbriani 5, I. Ker se bo razpravljalo o zelo važnih zadevah, naj nihče ne izostane.

Prevozniška stroka. V petek ob 19 bo seja glavnega sveta v ul. Zonta.

Higienska stroka. V petek 9. t. m. bo v ul. Zonta ob 20 seja glavnega sveta.

Sporočilo kategoriji tesarjev in ključavničarjev. Javljamo vsem članom, da se bo skupščina, ki bi morala biti v nedeljo 4. t. m. ob 10, vršila v nedeljo 11. t. m. ob isti uri.

IZLETI

IZLET PDT NA JAVORNIK

PDT priredi v nedeljo 25. julija izlet na Javornik in na Črni vrh. Vpisovanje se vrši v čevljarni Pirc ulica Settefontane 3 in v čevljarni Gec v Rojanu, trg Tra i Rivi št. 3 do sobote 10. t. m. Odhod ob 6 uri zjutraj iz ulice Fabio Severo.

PLANINSKO LETOVANJE PDT

Letovanje se bo vršilo v gornji Soški dolini in v Boveu in se začne dne 24 julija. Informacije v čevljarni Gec v Rojanu trg Tra i rivi 3, v čevljarni Pirc, ulica Settefontane 3 in v trgovini Marcella Nadliška ulica Giuliani 13. Vpisovanje v trgovini Nadlišek do 13. t. m.

Letovanje bo trajalo po en teden in se bo lahko obnovilo po cele tedne.

MOTOKLUB SV. JUSTA sporoča članom in prijateljem, da priredi 18. julija izlet na Bled.

Vpisovanje v tajništvu dnevno od 18 do 20 v ul. Vidali 4.

Tržaški alpinistični klub priredi v nedeljo 11. t. m. izlet v Misurino. Vpisovanje in informacije daje tajništv

OSNUTEK PROGRAMA Komunistične partije Jugoslavije

SKLEP CENTRALNEGA KOMITEJA KOMUNISTIČNE PARTIJE JUGOSLAVIJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

V industrijski dobi svojega razvoja je ustvaril kapital velikanske proizvajalne sile, izpopolnil tehniko, ustanovil velikanska industrijska podjetja, zgradil velika mesta in podredil vas mestu, nenehno uničujoč srednje sloje in drobno blagovno proizvodnjo. Z razvojem tehnike kapital vedno bolj izkorišča žensko in otroško delovno silo. Svobodna konkurenca vodi v vedno večjo koncentracijo in centralizacijo kapitala. Veliki kapitali požirajo majhne in družbeno bogastvo se koncentrira v rokah vedno manjšega števila kapitalističnih mogotcev. Obrtniška in manjša industrijska podjetja propadajo in vedno večje število kmetov se spreminja v proletarce in v polproletarce, mala in srednja kmečka gospodarstva se vedno bolj podrejajo gospodarstvu velekapitala, bank, oderuhov in veleposestnikov. — Kolikor se je lahko svobodni kmet obdržal na svojem kosu zemlje, se je obdržal samo s skrajnim naporom delovne sile in sistematičnim stradanjem. Njegova zemljiška lastnina in gospodarska samostojnost sta postali navidezni in kmet je dejansko postal suženj velekapitala.

Na lovu za novimi tržišči so si velike kapitalistične države razdelile med seboj ves svet, povsod so uničile predkapitalistične oblike proizvodnje, si podredile vse narode in vsem vsilile kapitalistični način proizvodnje.

Medtem ko po eni strani vedno bolj narašča armada proletarcev, vodi razvoj tehnike zaradi kapitalističnega načina uporabe vedno bolj k relativnemu zmanjševanju povpraševanja po delovni sili. Narašča odvisnost mezdnega dela od kapitala, dviga se stopnja izkoriščanja delovne sile, položaj delavskega razreda je vedno slabši. Vedno bolj se poglabljajo in zaostrujejo notranja nasprotja in protislovja kapitalističnega sistema, predvsem pa osnovno protislovje med družbenim značajem proizvodnje, ki ga kapitalizem nujno razvija v vse večji meri, in privatnim značajem prilaščanja, ki je temelj kapitalističnega sistema, med povečanjem proizvajalnih sil in kapitalističnimi lastninskimi odnosi. Narašča anarhičnost kapitalistične proizvodnje. Narašča težnja po neomejenem razširjenju proizvodnje, medtem ko se po drugi strani potrošnja delovnih množic vedno bolj omejuje. Prihaja do periodičnih gospodarskih kriz. Velike množice delovnih ljudi izgubljajo zaposlitev in stradajo zato, ker je preveč živil, trpe skrajno revščino in vsestransko pomanjkanje zato, ker je preveč blaga. Medtem ko raste na strani kapitalističnega razreda bogastvo, raste na strani proletariata in vseh delovnih množic brezposelnost, beda in eksistenčna negotovost, toda s tem raste tudi nezadovoljstvo izkoriščanih delovnih množic in se zaostruje njihova borba proti kapitalističnemu izkoriščevalskemu sistemu.

Borba delavskega razreda proti kapitalističnemu razredu se začenja s samim nastankom delavskega razreda. Toda potrebuje nekaj časa, da se organizira kot razred, to je, da se zavé svojega družbenega položaja in svoje zgodovinske vloge, da se politično samostojno organizira, da ustvari svojo revolucionarno ideologijo in svojo revolucionarno razredno partijo, sposobno, da ga vodi v borbi proti kapitalističnemu izkoriščanju, za strmoglavljenje kapitalizma in za osvojitev oblasti. Namesto neznanstvenih teorij utopistov in prvih socialistov je bila delavskemu razredu potrebna znanstvena teorija kot navodilo za njegovo akcijo. Moderno razredno socialistično gibanje proletariata je nastalo z združitvijo znanstvenega socializma in delavskega gibanja. To zgodovinsko delo sta izvršila ustanovitelja znanstvenega socializma in tvorca prve revolucionarne proletarske partije Marx in Engels.

Ob koncu 19. stoletja vstopa kapitalizem v zadnji štadij svojega razvoja — v imperializem.

Imperializem je kapitalizem v tistem štadiju razvoja, ki ga označuje gospostvo monopolov in finančnega kapitala, prvenstveni izvoz kapitala namesto izvoza blaga, ekonomska razdelitev sveta med mednarodnimi monopoli in borba med največjimi kapitalističnimi državami zaradi ponovne teritorialne razdelitve sveta.

Koncentracija in centralizacija kapitala privede v dobi imperializma do ustanavljanja velikanskih kombiniranih podjetij, močnih monopolističnih zvez (kartelov, sindikatov, trustov). Zraščanje industrijskega in bančnega kapitala privede do nastanka finančnega kapitala. Doba imperializma je doba neomejenega gospostva finančnega kapitala. Peščica finančnih oligarhov drži v svojih rokah ne samo gospodarsko, marveč tudi politično življenje dežele postavlja in odstavlja vlade, določa njihovo notranjo in zunanjo politiko, gospodari nad tiskom in drugimi sredstvi idejnega vplivanja na množice.

Neenakomerni razvoj kapitalizma v posameznih deželah je privedel že pred prvo svetovno vojno do vse močnejše zaostritve nasprotij med velikimi kapitalističnimi državami, do vedno večjih vojn. Vojne, ki so s kapitalizmom sploh neločljivo združene, so zaradi nove razdelitve že zavzetih kolonij in interesnih sfer, zaradi osvajanja novih tržišč in izvorov surovin, postale svetovne vojne.

Vsemogočnost monopolov, do določene stopnje odpravljena konkurenca, politika visokih kartelnin cen, neomejena oblast nad tržiščem, vedno obsežnejše in dolgotrajnejše gospodarske krize, vojne, ki jim po njihovem obsegu in grozoti uničevanja človeških življenj in gmotnih dobrin ni primere v zgodovini — vse to sili kapitalizem v epohi imperializma, da zavira razvoj proizvajalnih sil. Zato je imperializem doba gnitja in umiranja kapitalizma.

Imperializem pomeni surovo eksploatacijo delavskega razreda in delovnih množic v velikih mestih po peščici velikih monopolistov, pospešeno in vedno bolj množično upropaščanje srednjih slojev, predvsem kmetov in obrtnikov, gospostvo nekoliko največjih kapitalističnih držav nad ostalim svetom ter najbolj brutalno zatiranje in ropanje kolonij in odvisnih dežel. Ti pogoji razredne borbe proletariata v epohi imperializma so zahtevali ne samo obnovo revolucionarne vsebine marksizma, ki so jo oportunisti Druge internacionale skozi desetletja dušili, marveč tudi nadaljnji razvoj marksizma uporabljajoč ga v novih pogojih epohe imperializma, socialističnih revolucij in graditve socializma. To je bilo delo Lenina, delo leninizma. Leninizem je marksizem epohe imperializma in socialističnih revolucij. Leninov nauk je dalje razvil Stalin.

V borbi proti imperializmu se proletariatu nujno pridružujejo izkoriščane kmečke množice kapitalističnih dežel ter zatirani narodi v kolonijah in odvisnih deželah. Vedno novi in novi narodi stopajo v areno revolucionarne borbe proti imperializmu. Svetovni kapitalizem stopa v svojo splošno krizo.

Ko se delavski razred bori za oblast, izraža hkrati interese ogromne večine ljudstva, to je zatiranih množic delovnega ljudstva sploh. Medtem ko se je kapitalistični razred polastil oblasti zato, da bi zamenjal oblast enega izkoriščevalskega razreda z oblastjo drugega izkoriščevalskega razreda se delavski razred kot razred ne more osvoboditi, če ne razbije razredne družbe sploh.

Ker delavski razred, ko osvobaja sebe kot razred, nujno ukinja sleherno izkoriščanje in konec koncev razredno delitev družbe sploh — kar je stvarni interes vseh delovnih kmetov in vsehostalih delovnih ljudi, ki jih kapital upropašča in eksploatira — je edini družbeni razred, ki lahko v borbi proti kapitalističnemu sistemu vodi vse delovno ljudstvo mesta in vasi. Zato je zveza delavcev delovnih kmetov in ostalih delovnih ljudi v tej borbi neizbežna, naravna in njim vsem nujna.

Imperialistični boj največjih kapitalističnih držav za novo razdelitev sveta je privedel do prve imperialistične svetovne vojne (1914-1918). Ta vojna je omajala ves sistem svetovnega kapitalizma in s tem začela obdobje njegove splošne krize. Veriga imperializma je bila pretrgana na njegovi najšibkejši točki, v carski Rusiji. Velika oktobrska socialistična revolucija, ki je na šestini zemeljske oble strmoglavila oblast kapitalistov in veleposestnikov ter upostavila diktaturo proletariata — oblast delavskega razreda v zvezi z delovnimi kmeti, je poglobila krizo kapitalističnega sistema in omajala vladavino imperialistov po vsem svetu. Začela je dobo socialističnih revolucij, povezanih z osvobodilnimi protiimperialističnimi vstajami in vojnami zatiranih narodov v kolonijah in odvisnih deželah. Z Oktobrsko revolucijo se je začela doba socialistične demokracije, doba socialistične preobrazbe družbe.

Le naprej, brez miru...

JE ODMEVALA SLOVENSKA PESEM NA VELIČASTNI PROSLAVI DELOVNEGA SLOVENSKEGA IN ITALIJANSKEGA LJUDSTVA NA TRŽAŠKEM STADIONU

Druga svetovna vojna je izbruhnila iz istih osnovnih vzrokov kakor prva. Neposredna priprava te vojne je bil pojav fašizma kot odkrite teroristične diktature najbolj imperialističnih, najbolj šovinističnih in najbolj agresivnih elementov finančnega kapitala. Zmaga fašizma v Nemčiji in v vrsti drugih dežel označuje nadaljnjo zaostritev splošne krize kapitalizma. Pripravljanje agresije s strani bloka Nemčije, Italije in Japonske je bilo med drugim omogočeno zaradi podpore, ki so jo nudili fašizmu vladajoči imperialistični krogi Anglije, Francije, Amerike in drugih dežel, usmerjajoč ga — kot udarno pest imperializma — proti Zvezi sovjetskih socialističnih republik ter mednarodnemu delavskemu in protiimperialističnemu gibanju. Ekspanzija nemškega fašizma, ki je hotel uresničiti agresivne načrte o novi razdelitvi sveta, katerih ostvaritev naj bi zagotovila nemškim imperialistom svetovno gospostvo, je neposredno povzročila drugo svetovno vojno. Nemški fašizem in njegovi vazali so izgubili to vojno pod udarci zavezniških sil, vštevši tudi Jugoslavijo, pri čemer je nosila glavno breme vojne Sovjetska zveza. Vojna proti fašističnim napadalcem in zasužnjevalcem je bila pravična, osvobodilna vojna.

Druga svetovna vojna se je končala s silnim porastom moči in vloge Zveze sovjetskih socialističnih republik v mednarodnih odnosih, z izločitvijo cele vrste dežel ljudske demokracije iz kapitalističnega sistema z neslutenim razmahom delavskega in protiimperialističnega gibanja po vsem svetu ter osvobodilnih vstaj in vojn v kolonialnih in odvisnih deželah. Sile imperializma so oslabljene, sile socializma so se bistveno okrepile.

Tako je prišlo po drugi svetovni vojni do nastanka dveh svetovnih taborov, na eni strani imperialističnega, protidemokratičnega in vojnohujskaškega pod vodstvom ameriškega imperializma, na drugi strani pa protiimperialističnega, demokratičnega in miroljubnega tabora s Sovjetsko zvezo na čelu.

Tak položaj mora nujno še bolj zaostriti vsa notranja protislovja kapitalizma, poglobiti krizo kapitalističnega sistema v svetovnem gospodarstvu in povzročiti nadaljnjo oslabitev imperializma.

Svetovna demokratična protiimperialistična fronta pospešuje zmago demokracije in socializma, veže roke vojnim hujskačem. Delavski razred, ki je bil v mnogih deželah prej razcepljen, uresničuje svojo enotnost, medtem ko nasprotno v vrsti dežel desničarski socialisti kot agenti ameriških imperialistov poskušajo ovekovečiti razkol delavskega razreda v svojih deželah.

Komunistična partija Jugoslavije se je borila, se bori in se bo borila za krepitev fronte miru, demokracije in socializma.

Buržoazna Jugoslavija je bila po svojih notranjih nasprotjih in razmerju sil ena najšibkejših točk kapitalističnega sistema v Evropi. Brezdušna eksploatacija delavskega razreda po peščici domačih in tujih kapitalistov se je prepletala v nji s fevdalnimi ostanki, z vse večjo odvisnostjo kmetov od finančnega kapitala in surovim nacionalnim zatiranjem po peščici velesrbskih hegemonistov z monarhijo na čelu.

Ta notranja nasprotja so se še bolj zaostrila s tem, da je bila Jugoslavija, ki jo je tuj monopolistični kapital ekonomsko zasužnjeval, torišče, na katerem so se križali nasprotujoči si interesi raznih imperialističnih držav in skupin.

Moderno delavsko gibanje je nastalo v jugoslovanskih deželah na pragu in v začetku epohe imperializma. Konec devetdesetih let 19. stoletja ze zaključuje v teh deželah proces politične osamosvojitve delavskega razreda, kar prihaja do izraza v formiranju razrednoborbenega sindikalnega gibanja in socialističnih strank.

Komunistična partija Jugoslavije je bila ustanovljena 1919. leta v revolucionarni krizi, ki je zajela tudi komaj ustanovljeno novo državo Jugoslavijo, in pod močnim vplivom Oktobrske revolucije v Rusiji. Nastala je z združitvijo več socialdemokratskih strank, ki so se ob koncu devetnajstega in v začetku dvajsetega stoletja ločeno formirale v posameznih jugoslovanskih deželah in pokrajinah, ter komunističnih skupin, nastalih v letih 1917, do 1918. Komunistična partija Jugoslavije se je rodila v borbi delavskega razreda proti socialno-demokratskim izdajalcem delavskega gibanja. Takoj v začetku svoje ustanovitve je stopila Komunistična partija na čelo borbe velikanske večine delavskega razreda Jugoslavije in se tesno povezala z mednarodnim revolucionarnim gibanjem.

Zaupanje najširših delovnih množic v KPJ

Borba delavskega razreda ter vseh ostalih izkoriščanih in zatiranih množic Jugoslavije pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije je bila revolucionarna borba. To je bila borba delavskega razreda proti kapitalističnemu razredu in njegovi reakcionarni vladavini, za politične in socialnoekonomske pravice delavskega razreda, za uresničenje družbenih ciljev delavskega razreda, ki ustrezajo tudi interesom vseh ostalih delovnih slojev. To je bila borba za osvoboditev delovnih kmetov iz bede in revščine, za likvidacijo fevdalnih ostankov. To je bila borba za nacionalno enakopravnost narodov Jugoslavije. To je bila borba za neodvisnost Jugoslavije od tujih imperialistov, za obrambo dežele pred fašističnimi osvajalci.

Med dolgoletno borbo proti razrednemu sovražniku in njegovim socialdemokratskim, trockističnim in drugim agentom v delavskem gibanju se je Komunistična partija Jugoslavije, ki je bila nad 20 let ilegalna in težko preganjana, dvignila in ojeklenela v idejnopolitičnem in organizacijskem pogledu, očistila je svoje vrste in okrepila svojo enotnost.

Komunistična partija Jugoslavije, ki je stala na čelu borbe delavskega razreda ter ostalih izkoriščanih in zatiranih množic in ki je vodila to borbo, se je dosledno držala nauka marksizma-leninizma in ga prenašala na notranje pogoje in mednarodni položaj svoje dežele ter nenehoma krepila zvezo med delavskim razredom in delovnimi kmeti ter zatiranimi narodi. V tej borbi se je krepila vodilna vloga delavskega razreda in njegove avantgarde, Komunistične partije, krepila se je zveza delavskega razreda delovnih kmetov in zatiranih narodov.

Zlasti v obdobju monarhofašistične diktature in pozneje, ko je nemški fašizem ogrožal neodvisnost narodov Jugoslavije, si je Komunistična partija s svojo pravilno in neustrašeno borbo pridobila zaupanje najširših delovnih množic vseh narodov Jugoslavije.

Ko je izbruhnila druga svetovna vojna, je bil delavski razred Jugoslavije pod vodstvom Komunistične partije na čelu vseljudske borbe za obrambo nacionalne neodvisnosti, za demokratične svoboščine in za nacionalno enakopravnost vseh narodov Jugoslavije.

Aprilski zlom Jugoslavije leta 1941, je odprl oči najširšim množicam in jim do kraja razgalil vso gnilobo starih jugoslovanskih buržoaznih režimov in vodstev buržoaznih strank. Nacionalno izdajstvo reakcionarne buržoazije kot nadaljevanje njene politike v predvojnem času je utrdilo v najširših ljudskih množicah prepričanje, da je samo Komunistična partija Jugoslavije sposobna popeljati jugoslovanske narode v osvobodilno vojno proti tujim osvajalcem in da je dejanska osvoboditev Jugoslavije neločljivo povezana z vzpostavitvijo demokratične ljudske oblasti. Prišlo je do velike pregrupacije političnih sil, ki je prekoračila obseg in pomen borbe proti tujim osvajalcem in vtisnila svoj pečat vsemu nadaljnjemu političnemu razvoju dežele.

Borba in povojna izgradnja države

Komunistična partija Jugoslavije, ki je predvidevala možnost revolucionarnega razpleta v zvezi z nevarnostjo fašističnega napada na deželo in izdajalsko vlogo režima, njegovih buržoaznih strank in vojaškega vodstva, je začela že pred okupacijo dežele pripravljati oboroženo borbo. Po okupaciji se je lotila neposrednega pripravljanja vseljudske vstaje, politične mobilizacije množic za vstajo in nasprotovanja vsem ukrepom okupatorja in njegovih hlapcev.

Z napadom nemških fašističnih tolp na Sovjetsko zvezo so dozoreli pogoji za splošno vstajo narodov Jugoslavije in KPJ je brez omahovanja pozvala narode Jugoslavije v borbo proti skupnemu sovražniku, prepričana, da je to edina pot k osvoboditvi lastne dežele, k rešitvi ljudstva pred uničenjem.

Komunistična partija Jugoslavije je pravilno uporabila nauk marksizma-leninizma o proletarski revoluciji in diktaturi proletariata glede na konkretne pogoje, ko je bila dežela okupirana po imperialistih in ko je domača buržoazija prešla na pozicije nacionalnega izdajstva ter neposredno podpirala okupatorsko oblast in borbo okupatorja proti ljudstvu.

Specifični značaj revolucije v Jugoslaviji je v tem, da je bila odločilna bitka med osnovnimi izkoriščevalskimi razredi, buržoazijo in veleposestniki na eni strani, ter delovnim ljudstvom z delavskim razredom na čelu na drugi strani, izbojevana v pogojih osvobodilne vstaje proti fašističnim osvajalcem, na fronti borbe proti nacionalnemu izdajstvu, čigar steber je bila buržoazna reakcija.

Vstaje proti okupatorju ni bilo mogoče uspešno razviti, ne da bi razbili stari državni aparat, ki je bil orodje izdajalske buržoazije in ki je stopil v službo okupatorja. Ko je izbruhnila vstaja, so se začeli — na razvalinah oblasti izdajalske buržoazije — vzpostavljati organi ljudske oblasti. Med vstajo je bil zgrajen aparat ljudske oblasti. Osnovni temelji nove državne in družbene ureditve so se gradili sredi vojne, začenši od prvih revolucionarnih dekretov o ustanovitvi ljudskih odborov, pa vse do sklepov zgodovinskega II. zasedanja AVNOJ-a v Jajcu v novembru 1943, ki so rezultat že priborjene zmage ljudske revolucije v deželi in ki so — podprti s stotisočno ljudsko armado — zadali usodni udarec stari zatiralski oblasti buržoazije z monarhijo na čelu ter položili čvrst temelj enotnemu sistemu ljudske oblasti od najnižjih do najvišjih organov državne oblasti in uprave.

Z vrsto ukrepov proti izdajalski buržoaziji (konfiskacija pretežnega dela industrije, bank in veletrgovine) so bili ustvarjeni že med narodno-osvobodilno vojno prvi gospodarski stebri ljudske oblasti. Tako je začel delavski razred, stoječ na čelu delovnih množic, povojno izgraditev dežele, držeč v svojih rokah že osvojene ključne pozicije gospodarstva, dovolj močne za razvoj socialističnega gospodarstva in za uspešno borbo proti kapitalističnim elementom.

Z vzpostavitvijo in nenehno krepitvijo ljud. oblasti so bila rešena vsa vprašanja demokratičnih svoboščin za delovno ljudstvo — svoboda zborovanja, združevanja, tiska, volivnost vseh organov oblasti z neposrednim, enakim in tajnim glasovanjem, ločitev cerkve od države.

Narodi Jugoslavije so si v skupni borbi priborili svojo nacionalno svobodo in enakopravnost, uresničili bratstvo in enotnost in že med vojno vzpostavili svoja suverena predstavništva. Ustvarjeni so bili osnovni politični in družbenoekonomski pogoji za popolno odpravo zgodovinsko nastale dejanske neenakosti jugoslovanskih narodov glede na stopnjo kulturnega in gospodarskega razvoja.

Ljudska vstaja v Jugoslaviji je dokazala, da je možna uspešna oborožena borba zatiranih narodov proti fašističnim osvajalcem in domači izdajalski buržoaziji v pogojih svetovne vojne, v kateri je imela odločilno vlogo prva dežela socializma — Sovjetska zveza.

* * *

Držeč oblast čvrsto v rokah, se delovne množice pod vodstvom Komunistične partije po vojni niso ustavile na pol pota; ljudska revolucija v Jugoslaviji se je razvijala brez prestanka, povezujoč uresničevanje občedemokratičnih zahtev kmetov in zatiranih narodov z izpolnjevanjem socialističnih zahtev proletariata ob jasni perspektivi odstranitve vseh ovir, ki stoje na poti k socialističnemu razvoju dežele.

Izvršena je bila agrarna reforma, ki je likvidirala ostanke velike posesti. Več sto tisoč poljedelskih delavcev, ljudi brez zemlje in siromašnih kmetov je dobilo zemljo, več desettisočev družin, borcev in invalidov je bilo koloniziranih, dobili so zemljo, hiše in inventar. Poleg tega je agrarna reforma preprečila možnost akumulacije v rokah posameznikov v veliki meri je omejila nekmečko posest in omejila obseg zemljiške posesti v rokah posameznikov, to se pravi, omejila je zemljiško lastnino kapitalističnih elementov. Agrarna reforma je dala tudi pobudo za ustanovitev kmečkih delovnih zadrug za kolektivno obdelovanje zemlje, kolektivno živinorejo in ribištvo. Kmetom je bila vrnjena zemlja, ki jim je bila v stari Jugoslaviji vzeta iz šovinističnih vzrokov, ali ki so jim jo za dolgove oropale banke in trgovci. Preprečena je bila špekulacija z zemljo, tako da je prišel pod kontrolo sleherni prenos nepremičnin med privatnimi osebami, ki ga mora odobriti država. Vaški bogataši se ne morejo več polaščati zemlje siromašnih kmetov.

Nacionalizirani so: vsa industrija, kredit, promet, sredstva za zvezo, rudna bogastva in vode, izvori naravne sile in proizvodnje električne energije ter veletrgovina. Premoženje tujega kapitala je prešlo v roke države. Večji del trgovine na drobno je prešel v roke države in potrošniških zadrug. Zunanja trgovina je postala monopol države. Ustvarjen je močan socialistični sektor gospodarstva kot odločilni faktor v gospodarskem življenju države, ki usmerja nadaljnji razvoj vsega narodnega gospodarstva. Po dveh letih obnove med vojno opustošenega gospodarstva se je začel uspešno izpolnjevati prvi petletni plan, katerega naloga je likvidirati gospodarsko in tehnično zastalost, okrepiti gospodarsko in obrambno moč dežele, dvigniti splošno blaginjo delovnih ljudi mesta in vasi ter položiti temelje socialistične družbe.

(Se nadaljuje)

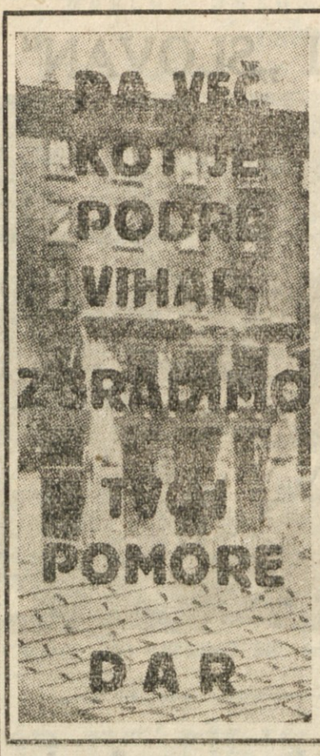

	LIR
PREJŠNJI ZNESEK	639.681
RUPENA FRANJO	2.000
MILOVNIK ANDREJ	1.000
DRUŽINA NEGRINI	200
FERJANČIČ REGINA	200
FERJANČIČ MARIJA	200
SKUPAJ	643.281

Vsota 3600 lir je bila nabrana z nabiralno akcijo Prosvetnega društva «Simon Jenko».

(Nadaljevanje objavljanja dosedanjih darovalcev sledi).

* * *

OPOZORILO. *Prispevki v sklad «za zgraditev novih zidov na slovanskem kulturnem pogorišču» se sprejemajo: v ul. Machiavelli št. 1/I., pri vseh slovenskih in hrvatskih prosvetnih društvih na Tržaškem ozemlju in pri upravi «Primorskega dnevnika» ul. S. Francesco št. 20. Za prispevek v znesku nad 100 lir prejme darovalec začasno potrdilo, na podlagi katerega pa ČASTNO PRIZNANICO glasečo se na njegovo ime.*

Razstava ilustracije poljske knjige v Trstu

v petek je bila ob 19 otvorjena v Galeriji «Scorpione» razstava ilustracije poljske knjige, ki je neposredno po razstavi češke grafike nov kulturen dogodek mednarodnega pomena. Zbrano občinstvo, med katerim so bili umetniki in številni predstavniki kulture v Trstu, je nagovoril drugi sekretar poljskega predstavništva v Beogradu, g. Stanislav Korzeniowski, ki je v svojem govoru med drugim izvajal:

«Smatram, da je otvoritev poljske ilustracije, prve poljske razstave v Trstu, kulturni dogodek velikega pomena. Mislim namreč, da je to samo začetek kulturnega izmenjavanja med Poljsko in Svobodnim tržaškim ozemljem, izmenjavanja, ki s tem da omogoča poznavanje pridobitev na področju umetnosti, na področju kulture sploh, morda najbolj zbližuje narode med seboj, morda največ prispeva k njihovem vzajemnem spoznavanju.

Ti rezultati pomenjajo smrt 5000 poljskih kulturnih delavcev (književnikov, slikarjev, kiparjev, znanstvenikov in drugih) v koncentracijskih taboriščih in v drugih mučiliščih, pomenijo uničenje v 90%-ih knjižnic in muzejev, 80%-no oropane galerije slik, pomenjajo popolno izropanje, končno celo požig, zgradb poljskih univerz, akademij upodabljajočih umetnosti, konservatorijev itd. itd.

Osvobojena Poljska se je znašla pred vprašanjem obnove svojega kulturnega življenja, h kateri je bilo treba pristopiti od temeljev.

In čeprav se je ta obnova vršila v zelo težkih pogojih, so bili do danes — po treh letih neodvisnosti — doseženi resni rezultati, v nekaterih področjih je razvoj kulturnega življenja celo presegel predvojno raven.

Tako n. pr. je imela Poljska pred vojno 5 univerz in 4 visoke šole, enakovredne univerzam, — danes ima 7 univerz, 4 politehnike in 6 visokih šol. Medtem ko je 1938 na univerzah na Poljskem študiralo 48.018 študentov, je bilo leta 1947 vpisanih 80.841 študentov. Medtem ko je bilo izdano na Poljskem 1938 leta 27 milijonov izvodov knjig, je izšlo 1947 leta 52 milijonov izvodov knjig.

Kje je vzrok za tako velik razvoj kulture v današnji Poljski. Ta razvoj je postal mogoč zaradi tega, ker je bil sedaj prvikrat v zgodovini Poljske dosežen vzajemen sporazum med umetniki, ki ustvarjajo umetniška dela, in med delovnimi množicami poljskega naroda, za katere umetnik ustvarja.

To soglasje zaznamuje tudi nadaljnje poti poljske umetnosti, ki jih je obsegel v svojem nedavnem govoru predsednik Poljske republike na tale način: «Današnje kulturno ustvarjanje mora biti izraz velikega preloma, ki ga narod doživlja... Dolžnost umetnika, ki oblikuje duhovno področje narodnega življenja, je vživeti se v delo širokih množic, v njihove težnje in potrebe, da bi iz njihovih čustev in doživljajev mogel črpati ustvarjalno navdihnjenje za svoja dela, v katerih glavni in temeljni cilj je dvigniti in oplemenititi raven našega narodnega življenja.»

O razstavi, ki je tržaške umetnike in poznavalce umetnosti presenetila zaradi izredne originalnosti, tehnične dovršenosti in izbranega okusa poljskih umetnikov, med katerimi je presenetljivo število žensk, bomo obširneje poročali pozneje. Opozarjamo še enkrat, da pomeni razstava poljske ilustrativne umetnosti za Trst kulturni dogodek prvega reda, zato naj si jo naše občinstvo v kar največjem številu ogleda.

Vl. B.

Pretvorjena zemlja

Barbarski sistem ruskega kapitalističnega gospodarstva pred revolucijo je do skrajnosti izžel okrog 5 milijonov kvadratnih kilometrov prekrasne črne zemlje na jugozapadu Rusije. Teh 5 milijonov kvadratnih kilometrov zemlje pa je bilo tudi periodično podvrženih suši.

Poleg tega ima sovjetski teritorij na milijone ha peščene zemlje. Topel veter sukovej, ki piha iz centralnih azijskih puščav, je podoben sesalki, ki vsrka iz rastlin vso vlago.

To ni toliko škodljivo, če je zemlja vlažna, kadar pa manjka vlažnosti, potem postane sukovej zelo nevaren. Najvažnejši problem je potemtakem povečati vlago v zemlji.

Sovjetski znanstveniki so predlagali, da bi zemljo, ki je podvržena suši in toplim vetrovom, obkrožili z gozdom. Na ta način postane namreč zemlja bolj vlažna. Dokazano je, da pogozdena zemlja običajno poveča pridelek žitaric za 25-30%, povrtnin in dinj od 50-65%, trav pa celo od 100 do 200%. Posebno važno je povišek trav, ki so hrana živini. In kjer je živina, tam je tudi gnoj: čudežni gnoj za polja.

Tako so, da bi pokazali, kako se bori proti suši in pesku, postavili postaje v Bogodinskoju v Astrahanu, v kraju, kjer ni rastel gozd in kjer se je redko videl travnati grmiček.

Ljudje so zasadili pas dreves okrog 1200 ha zemlje, ki je bila neobdelana in izsušena. Velika je bila skrb ljudi za ta mlada drevesca, ki so se borila proti suhim in toplim vetrovom ter proti gibljivemu pesku. In kljub vsemu napovedovanju, da tam drevesa ne bodo rastla, so drevesa vedno večja. Tako se je 1200 ha napol puščavske astrahanske zemlje spremenilo v čudovito plodno zemljo.

Na postaji Bogodinskoje, ki je obkrožena z velikimi drevesi, pridelajo čudovite pridelke. Žito, dinje, proso: pridelek pa je dvakrat večji kot je bil v najboljših letih v stepah. V letu, ki ni bilo najboljše, so v Bogodinskoju dale jablane od 50 do 150 stotov jabolk na ha zemlje.

V okrožju Salsk (pokrajina Rostov) je bila tudi cona, kjer je vladala suša. Tam so ustanovili kolhoz «Stalin». Da bi premagali sušo, so kolhozniki zasadili šest dolgih gozdnih pasov. Po petih letih obstoja teh pasov je kolhoz «Stalin» pridelal 16 stotov žitaric na ha, nasproti 7 stotom, ki so jih povprečno pridelali v drugih krajih pokrajine.

Po sedmih letih je pridelal kolhoz «Stalin» 103 tisoč ton žitaric več kot drugi kolhozi v pokrajini. Poleg tega je zaslužil 500 tisoč rubljev, ko je prodal lesena vlakna svojih gozdov. Pridelali so tudi mnogo sadja: marelice, slive in jabolka.

V letu 1941 so pogozdili 837 tisoč ha zemlje, ki je bila podvržena suši. To delo je opravilo na tisoče kolhoznikov v 2.421 postajah in z državno pomočjo.

Vojna je prekinila to delo. V pokrajinah, ki so jih zasedli Nemci, so hitlerjevci posekali drevesa ali jih celo podrli s tanki. Na ta način je bilo poškodovanih 250 tisoč ha gozdov. Sedaj pa je ljudstvo že pričelo z borbo proti suši, vetrovom in gibljivemu pesku. Ponovno se v stepah dvigajo zidovi gozdnih pasov.

Petletni načrt Sovjetske zveze predvideva, da bo leta 1950 zopet pogozdenih 250 tisoč ha zemlje.

V. IVANOV

Iz SLOVENSKE BENEČIJE

GORENJA MJERSA

V naši vasi imamo prav vzorno učiteljico, ki se ne more otresti vzgoje, katero je sprejela za časa fašističnega režima. Neposredna preteklost je ni ničesar naučila, ker prav strastno sovraži vse, kar je slovenskega, prav tako dela razliko med otroki v šoli in jih krivo vzgaja.

Pred nekaj dnevi je izgnala iz šole nekatere učence, ker so javno izpovedali, da so Slovenci. Strgala jim je zvezke in knjige in k temu nahujskala še druge šolske otroke, naj zavedne slovenske otroke zmerjajo.

Ne vemo, če šolske oblasti vedo za ta primer, toda na vsak način učiteljica v naši vasi ni nobena vzgojiteljica. Dolžnost šolskih oblasti je, da tako vzgojiteljico kaznujejo in odstranijo iz naše vasi. Starši ne moremo zaupati svojih otrok taki osebi, ki že v osnovni šoli uči naše otroke v sovraštvu do materinega jezika in svojega naroda.

Pričakujemo, da bodo odgovorni v vladi sprevideli, da vodijo napačno manjšinsko politiko in da nam bodo dali slovenske osnovne šole in slovenske učitelje, ki bodo učili naše potomce v ljubezni do rodne grude in do vseh narodov.

Ko so mimo nas šli begunci v taborišče v Neapelj, so trikoloristi začeli groziti vsem domačinom zavednim Slovencem, da bodo morali tudi oni v taborišče in preko oceana, če bodo zahtevali slovenske šole in manjšinske pravice.

Oblastem bilo krajevnim kakor tudi višjim je znano delovanje teh tolp, pa kljub temu nočejo proti njim ničesar podvzeti. Ravno nasprotno, dajejo jim s svojim zadržanjem potuho in pobudo. Ali je to toliko opevana demokracija in svoboda? Beneški Slovenci živimo še vedno kot pod fašizmom in nimamo ničesar od nove ustave.

Podpirajmo Rdeči križ za Tržaško ozemlje

PADRIŠKI „SLOVAN“ NAS VABI

Prihodnjo nedeljo vsi v Padriče k proslavi 50letnice tamkajšnjega prosvetnega društva. Upamo, da se bo končno tudi vreme spametovalo. Nastopili bodo vsi pevski zbori Tržaškega ozemlja po okrajih in skupno. Domači pevski zbor nam bo zapel pod vodstvom tov. Rafaela Grgiča «S pesmijo na delo» ter «Svobodna je naša domovina». Tov. Grgič je šesti pevovodja od ustanovitve «Slovana» in ga vodi z vso požrtvovalnostjo in ljubeznijo že od leta 1935. Pred njim je vodila zbor naša znana in neutrudljiva kulturna delavka tovarišica Tončka Čokova. Vsi ostali so na žalost že pokojni in sicer Kralj Just, Ražem Hrabroslav, dr. Sosič in Grgič Franc.

Tudi prostor v Padričah, kjer bo proslava, je izredno lep. Zato pa v nedeljo vsi v Padriče!

POPOTNI UTISI IZ NOVE MADŽARSKE

Tridensko bivanje tujca med narodom, katerega jezika ne poznaš, gotovo ne more biti zadostno, da bi mogel podati izčrpno in povsem točno sliko o življenju ljudstva, o razmerah in položaju v novi Modžarski. Toda če si oborožen z dovoljno kritičnostjo in ne oslanjaš svojih sodb na zunanji videz, se v bistvu tvoje ugotovitve ne bi mogle spremeniti, če bi imel možnost daljšega in temeljitejšega proučevanja. Zato mislim, da bodo tudi ti delni vtisi vsaj nekoliko seznanili čitatelja z novo Madžarsko.

Prvotna sodba, da se je Madžarska za trdno odločila skreniti s stare poti v odnosu do svojih sosedov, se mi je dan za dnem bolj utrjevala. V vsej zgodovini so bili Madžari klin, neprijeten in sovražen klin zasajen med slovanske narode, za katere so Madžari vedno predstavljali grožnjo.

Toda z zakonom Horthyjevega režima je Madžarska pod upravo novih demokratičnih voditeljev našla končno svoje pravo mesto v družini vzhodnoevropskih demokracij. Z velikim prizadevanjem skuša nova Madžarska ta novi odnos do svojih sosedov utrditi. To so mi potrdili tudi pripadniki jugoslovanske manjšine na Madžarskem, ki so pristavili, da je komunistična partija Madžarske prva madžarska stranka, ki je v svojem program vstavila tudi točko o spoštovanju in zaščiti narodnih manjšin. Seveda je na ugoden položaj južnoslovanskih narodnih skupinic vplival tudi položaj madžarske manjšine v Jugoslaviji in resnično napredna orientacija samih madžarskih Jugoslovanov, ki so po priznanju «Szabad Nepa», glasila KP Madžarske, najnaprednejši element nove Madžarske. Slovaška manjšina, ki je številnejša od južnoslovanske, nima zdaleka tako urejenih prilik kot ta. Seveda nosi krivdo tudi slovaška manjšina sama kakor tudi neurejen položaj Madžarov v sami Slovaški. Gottwaldova Češkoslovaška bo prav gotovo našla pravo pot, da z novo Madžarsko reši tudi problem sožitja Slovakov in Madžarov na obeh straneh meje.

Ko smo pri postaji Balatonszengyorgy (Sveti Jurij na Blatnem jezeru) dospeli do 71 km dolgega Blatnega jezera in z okna vlaka opazovali zanimivo pokrajino, smo poleg naravnih krasot videli tudi mnogo sledov zadnje svetovne morije.

Mnoge vile, male letoviške hišice in hoteli, ki so razsejani vzdolž Blatnega jezera molijo v zrak svoje očrnele zidove brez streh, brez oken in vrat. Sicer je precej že popravljenega in obnovljenega, toda tudi mnoge obljudene hiše nosijo vidne znake vojne vihre. Okrog Blatnega jezera in vse tja do Budimpešte se je bila srdita borba, s katero je Hitler poizkušal zadržati RA na njenem pohodu v Avstrijo. Žilavost, s katero sta se borili obe strani, izpričuje n. pr. tudi dejstvo, da je v tej bitki mesto Székesfehérvar (Stolni Beograd) na pol pota med Blatnim jezerom in Budimpešto zamenjalo gospodarja nič manj kot devetnajstkrat.

Še vedno srečaš ob cesti in sredi žitnih polj ostanke uničenih nemških tankov in drugega orožja in od časa do časa te lepo urejeno in ograjeno pokopališče padlih sovjetskih vojakov opomni, da so Madžari dolžni zahvalo za svojo osvoboditev predvsem sovjetskim narodom. Tega se Madžari tudi zavedajo. V Budi so na griču nad Donavo postavili ogromen 36 metrov visok spomenik, ki izraža kvaležnost madžarskega naroda Rdeči armadi. Tudi po vojni prijateljski odnos Sovjetske zveze do nove Madžarske vzbuja v Madžarih simpatije do velike vzhodne sosede in prav zadnje tedne so bili Madžari prijetno presenečeni ob sporočilu, da jim je Sovjetska zveza črtala 50 odst. reparacij, ki jih je Madžarska še dolžna Sovjetski zvezi.

Tudi Budimpešta sama kaže še občutne sledove vojne. Mnogo hiš je porušenih in požganih, druge zopet so več ali manj poškodovane. Od vseh sedmih mostov, ki vežejo preko Donave Budo s Bešto, je bilo v vojni šest porušenih. Doslej je obnovljenih pet mostov (eden le provizorično), vendar se na gradnji še ostalih mostov naglo dela.

Kljub mnogim ruševinam pa ustvarja Budimpešta s svojimi milijonom in 200 tisoč prebivalci, z okrog stotimi tramvajskimi progami, s podzemeljsko železnico, številnimi avtobusi in avtomobili, velemesto polnega živahnega prometa. Tudi prenapolnjene izložbe najraznovrstnejšega blaga napravijo na tujca ugoden vtis, vendar ko primerjaš cene z zaslužkom povprečnega Madžara, moreš ugotoviti, da je premnogo stvari, ki zaradi svojih visokih cen niso dosegljive širšim slojem. Toda Madžar vam na vašo pripombo pojasni poln optimizma, da se bodo tudi cene uravnovesile z zaslužkom. Pred kratkim, t. j. pred stabilizacijo valute, ko je padel pengo v inflacijo, je delavec zaslužil za pol kg kruha dnevno. Takrat, tako so mi pripovedovali, je vladala na trgu taka negotovost in anarhija, da je v gostilni naročeni obed poskočil v ceni, medtem ko si ga zaužival. «Se non è vero è ben trovato» sem se spomnil laškega pregovora. Zato današnji Madžar gleda v bodočnost poln vere in prepričanja, da bodo sedanji upravitelji izlečili vse rane, ki jih je zadal njihovi domovini protinarodni reakcionarni Hortyjev režim.

V javnem življenju madžarske prestolnice je v preteklem juniju bilo v ospredju troje stvari: Borba za podržavljenje verskega šolstva, kongres združitve komunistične in socialistične stranke za novo delavsko stranko in mednarodni velesejem.

Borba za podržavljenje verskih šol je zadobila prav ostre oblike. Pri nas in vsepovsod po svetu priznava še najbolj veren in borben kristjan pravico do šolstva državi. Ne tako na Madžarskem, kjer je bilo, kakor nikjer drugje, nad 60% vsega šolstva v rokah cerkve. Cerkev, ki je po likvidaciji plemstva prva sila v obrambi reakcionarnega konservativizma, je seveda z besno strastjo branila te svoje postojanke. Madžarski nadškof in kardinal Mindszenti Josef je z vso brezobzirnostjo vodil kampanjo, v kateri grozi z izobčenjem vsakomur, ki bi se ne izrekel proti podržavljenju šol. Učiteljem verskih šol je grozil z izobčenjem že zaradi same udeležbe na sindikalnih zborovanjih. Njegovo hujskanje je dovedlo celo do krvavega zločina. Župnik iz vasi Pospetri je naščuval kmečko prebivalstvo, da je navalilo v demonstraciji na občinsko hišo: Župnik je naročil celo uničenje telefonskih zvez in eden izmed demonstrantov je iztrgal redarju puško iz rok in ga ustrelil. Epilog teh žalostnih, prav nič krščanskih dogodkov, se je odigral na sodišču, kjer sta bila morilec in duhovnik vodja teh zločinov in nemirov župnik obsojena na smrt. Po obsodbi je župnik izrekel težko obsodbo proti Mindszentiju, priznal, da je bil naščuvan, in je pozval vso nižjo duhovščino, naj ne naseda protinarodnim navodilom visokega klera.

Kampanja za podržavljenje verskih šol pa je zajela široke mase. V tej borbi je posebno prednjačila zveza madžarskih demokratičnih žena. Tudi osnovne organizacije zveze demokratičnih Južnih Slovanov so bile med prvimi, ki so se izrekle za podržavljenje šol (Južni Slovani so imeli 15 srbskih pravoslavnih verskih šol).

Borba se je zaključila 17. junija, ko je madžarski parlament izglasoval zakon o podržavljenju verskih šol. Država je prevzela tudi vse osebje in s 1. avgustom bo vsem učiteljem in profesorjem izboljšan gmotni položaj z 20% povišanjem plač.

Važen politični dogodek preteklega meseca je bil kongres združenja komunistične in socialistične stranke Madžarske v novo delavsko stranko. Kongres je bil 12. in 13. junija z udeležbo zastopnikov večine evropskih komunističnih partij. Ob tej priliki je bilo v soboto 12. junija na trgu junakov tudi mogočno ljudsko zborovanje, ki je pokazalo silo madžarskega delavskega pokreta. Na zborovanju je poleg domačih govornikov spregovoril tudi zastopnik francoske KP. Vsekakor je združitev obeh delavskih partij močno utrdilo položaj naprednih sil, ki jih v parlamentu in v vladi podpirata tudi narodna kmečka stranka in stranka malih posestnikov, ki sta se obe osvobodili reakcionarnih elementov. Doslej obstaja sicer med vsemi temi strankami sporazum, a v bližnji prihodnosti pričakujejo utrditev te koalicije z osnovanjem široke ljudske fronte.

V gospodarskem življenju Madžarske pomeni mednarodni velesejem, ki je bil v juniju v Budimpešti velik uspeh. Na obsežnem prostoru obraščenem z drevjem je bila aranžirana razstava, ki ni po izjavah poznavalcev mednarodnih velesejmov na zapadu v ničemer zaostajala za temi.

Mogočen je bil sovjetski paviljon, ki je obsegal mnogo več razstavljenih predmetov kot na nedavnem zagrebškem velesejmu. Svoje paviljone so imele še Jugoslavija, Romunija in Češkoslovaška. Predolgo bi bilo naštevati vse, kar je razstavila Madžarska sama. Naj navedem le ono, kar je vzbujalo posebno zanimanje. Na prvem mestu je vsekakor madžarska težka industrija, ki se po vojnem uničenju naglo obnavlja. Na velesejmu je bilo veliko pohištva, med njim lahko pohištvo iz aluminija, ki ga Madžarska tudi izvaža. Tudi izdelki iz stekla so pokazali visoko stopnjo tovrstne industrije. Naravnost umetniško so bili aranžirani paviljoni tekstilne industrije, ki je iznenadila z raznovrstnostjo svojih izdelkov. Posebnost tega velesejma pa je bilo v povečanju udarništva. Ob otvoritvi velesejma so v paviljonih posameznih tovarn bili udarniki in teh tovarn in so se srečali s predsednikom republike in drugimi odličniki. V oddelku težke industrije so strojem stregli udarniki katerih slike so bile tudi razstavljene. Na Madžarskem prejemajo udarniki posebna odlikovanja, mnogo jih bo šlo letos tudi na letovišče na dalmatinsko obalo in celo v gledališču imajo posebno ložo. V pravilnem ocenjevanju dela je madžarsko ljudstvo prepričano, da bo izpolnilo svoj triletni gospodarski načrt predčasno. Izpolnjevanje načrta pa pomeni pohod v socializem.

Marshallov načrt in Španija

Navedena dejstva dovolj jasno pričajo o naraščajočem zanimanju vladnih krogov v Združenih ameriških državah do Francove Španije.

Že davno obstoje tesne vezi med ameriškimi monopolisti in špansko oligarhijo. Te vezi se niso pretrgale niti med vojno, ko je bil Franco očitno na strani Hitlerja.

Še v aprilu 1945. leta je frankistični ekonomist Jose Luis Barcelo, direktor lista «El mundo financiero», v članku z naslovom «Vloga Združenih držav v bodoči trgovini Španije» zapisal:

Med španskimi in ameriškimi bankami vlada popolno soglasje. Tako ene kot druge soglašajo v tem, da bi dosegle čim boljše medsebojno sodelovanje.»

«General Franco je sedaj v zelo dobrih odnosih z ZDA in z vladami v zapadni Evropi,» je pisal omenjeni list. «Vlada ZDA pripravlja Francu pot, kako bi lahko dobil večjo vsoto ameriških dolarjev.»

Dalje pristavlja isti časopis:

«Morski tok je zapeljal ZDA globoko v Sredozemsko morje. Da bi okrepili položaje ZDA v tem notranjem morju, so vojni krogi Washingtona začeli poglabljati odnose do generala Franca.»

Avtor članka navaja dalje pomen, ki ga dajejo washingtonski strategi španskemu ozemlju:

«Zračne sile v bodoči vojni bodo našle v Španiji oporišča, ki so dobro zaščitena z gorami, rekami vsa dežela ima visoke planote. Malo komu je znano, da so ZDA vse do danes ohranile nekako kontrolo nad španskimi letališči. Ako bi ZDA morale jutri stopiti na evropsko celino, bi se lahko takoj utrdile na španskih letališčih, ki so že opremljena za preskrbo ameriških letal. Franco je že leta 1945 podpisal tak sporazum, ki je ostal še do danes v veljavi.»

Toda tu ni govora samo o razpolaganju s celino. Franco pride v poštev kot velik dobavitelj človeške hrane za topove. Razdrapana in obubožana Španija, v kateri so milijoni delavcev obsojeni na stradanje, vzdržuje že sedaj armado, ki jo cenijo na 670.000 mož. V načrtu je, da bodo zvišali moč španske armade v bližnji bodočnosti na 1 milijon ljudi.

Tako povečanje armade nima namena, da bi služilo proti notranjim demokratičnim silam, ampak ima širji pomen v službi ameriškega imperializma. Po pisanju madridskega dopisnika «Associated Press» opravičuje to številčno rast španske armade z naraščajočo komunistično nevarnostjo v Evropi.

V zadnjih časih prihajajo poročila, da so začeli organizirati v Španiji «krščansko demokratično» ali bolje rečeno katoliško stranko, seveda z blagoslovom generala Franca. Ni težko razumeti ciljev tega manevra. Po eni strani mora okrasiti pročelje frankovega režima z «demokratičnim» okraskom, po drugi strani pa bodo s tem olajšali stvaritev «katoliškega» bloka med De Gasperijevo Italijo, Schumanovo Francijo in Francovo Španijo.

Španski falangisti, katerim se že majejo tla pod nogami, računajo, da se bodo obdržali z ameriško pomočjo na oblasti. Zgoraj navedeni ekonomist Barcelo je zapisal:

«Mi računamo na to veliko ameriško deželo, ki se je s takim zanimanjem obrnila k nam in nam ponudila roko, da bi nas sprejela v svoj krog.»

Nič ni čudnega, če je Francova kamarila z veseljem iztegnila roko proti ameriškim imperialistom. Palače laže menjajo svoje gospodarje, kakor pa svoje služabnike. To udinjanje španske falange v službo Washingtona ni izzvalo začudenje, ampak oster protest narodov Evrope in vsega sveta. Narodi niso in ne bodo pozabili nikoli, kako so falangisti preganjali najboljše ljudi v Španiji, niti ne bodo pozabili Francove udeležbe na Hitlerjevi strani, kjer je sodeloval celo z vojaštvom (Sinja divizija), dal Nemcem na razpolago španska letališča in pristanišča ter oskrbel Nemčijo z vojnim materialom.

SOVJETSKI GRADITELJI.

Generalna skupščina Organizacije združenih narodov je še 12. dec. 1942 predložila resolucijo, s katero je obsodila Francov režim in priporočila državam članicam organizacije, da naj odpokličejo iz Madrida svoja zastopstva. Čez leto dni je generalna skupščina znova potrdila ta sklep, vendar mnoge države, med katerimi so ZDA, Anglija, Francija in Argentina niso upoštevale tega predloga. Anglija je še nadalje razvijala svojo trgovino s Francovo Španijo. Francija je odprla francosko-špansko mejo. Vedno bolj odkrito podpiranje Franca od strani Washingtona je pokazalo, da ameriška vlada ne misli izpolniti svojih obveznosti glede odnosov s Španijo.

Fašistični režim Franca ne pomeni samo devetletne tragedije španskega naroda. Francova Španija predstavlja tudi po padcu Hitlerja nevarno grožnjo za mir in varnost narodov. Ameriška politika v Španiji je odkrila zaveso uradne demagogije o «miroljubnem» značaju Marshallovega načrta in jasno prikazuje pravi značaj «demokracije», katero bi ta načrt rad ustanovil v Evropi.

ANTON PAVLOVIČ ČEHOV

Zakon iz preračunljivosti

(Nadaljevanje in konec.)

Po zraku, od tal do streh se vrtinči nekaj belega, snegu zelo podobnega. Ulica je že bela, svetilnice, strehe, klopi hišnikov pred vrati, ramena in čepice, vse je belo.

«Kaj se je zgodilo? poprašujejo perice mimoidoče hišnike.

Toda hišniki samo mahajo z rokami in hite dalje. Sami ne vedo, kaj se je zgodilo. Slednjič prihaja po cesti hišnik, govori sam s seboj in spremlja svoje besede z živahnimi kretnjami. Gotovo je bil na licu mesta in ve vse.

«Kaj se je zgodilo, batjuška?» poprašujejo iz okna.

«Zamera», odgovarja hišnik. «V Mimrinkovi hiši, kjer je bila včeraj svatba, so ženinu premalo dali. Mesto tisočaka so mu dali le — pet sto rubljev.»

«In — kaj je napravil?»

Razsrdil se je. «Jaz», je dejal, «jaz hočem», je dejal... Tako je bil ljut in besen, da je pernico razparal in stresel ves puh skozi okno. Oh, koliko puha! Prav tak ko sneg!»

«Ga že peljejo, ga že peljejo!» se slišijo glasovi. «Je že tu!»

Od hiše vdove Mimrinke prihaja sprevod. Najprej dva redarja z zaskrbljenimi obrazi. Za njima stopa Aplombov, odet s plaščem in s cilindrom na glavi. Na njegovem obrazu razbereš: «Poštenjak sem, a oslepariti se ne dam!»

«Sodnija vam že pokaže, kak mož sem!» godrnja in se venomer obrača.

Za njim stopicata s solznimi očmi Tatjana Petrovna in Dašenka. Hišnik s knjigo v roki in nekaj paglavcev zaključujejo ta sprevod.

«Zakaj se jočeš, mala?» vprašujejo perice Dašenko.

«Žal ji je pernice!» se oglasi mesto hčere mati. «Trije pudi, moje drage! In kakšen puh! Puhec pri puhcu — niti najmanjšega peresca ni bilo vmes! Bog me je kaznoval na moja stara leta!»

Sprevod je zavil mimo ogla in Pasja ulica se polagoma umirja. Puh pa naletava po ulici do večera.

PARIŠKI „CLOCHARDS“

JEANETTE NAJDE KLJUB SVOJIM 73 LETOM KOGA, KI JI PLAČA, DA POPIJE PO 4 LITRE VINA NA DAN

Po enem stoletju, odkar je izšel velik socialni roman Eugenija Iveja, je Pariz še vedno mesto skrivnosti.

Prava vojska potepuhov, moških in žensk, ki živijo na robu družbe, se še vedno skriva v napol raziskanih mestnih četrtih nakopičenih v 20 stoletjih okrog male «Lutetiae» iz časov Julija Cezarja. Danes je Pariz vštevši s predmestji ogromna prestolnica s 5 milijoni prebivalcev. Nič čudnega torej, če je na vsakih 1000 ljudi eden, ki nima stanovanja in živi izven organizirane družbe, ki je bila Voltariju tako priljubljena in ki danes kljub izkušnjam dveh svetovnih vojn še vedno zahteva prvenstvo, da je non plus ultra» tiste, ki se je pričela imenovati civilizacija.

Pet tisoč Parižanov je torej brez stalnega bivališča (to so tako imenovani S. D. F.) in živijo, čeprav ne vsi koristno, v velikem številu od poklicev, ki jih ne pozna nobena enciklopedija in nobena sindikalna organizacija. To je 5000 tihotapcev, ki se izognejo vsakršni policijski kontroli.

Kakor je resnica, da brezposeln lahko postane «Clochard» (od cloche-zvonec, ki je v minulih časih dal znamenje beračem, da se morajo skriti), tako ni vedno resnica, da je «clochard» brezposeln. V Parizu obstaja veliko število poklicev, ki jih občinstvo ne pozna, ki pa imajo svoje izvrševalce. Posel onih, ki strižejo pse, je bil nekoč zelo dobičkanosen poklic, ki ni zahteval posebne spretnosti ali posebnih prostorov. Za orodje je zadostovala mala skrinjica s škarjami, krtačo, milom in cunjo. Delo pa so opravljali ob obrežju Sene; plačati ni bilo treba lokala niti ni bila potrebna licenca. Pred vojno je tak obrtnik v dobri sezoni zaslužil toliko, da je lahko živel vse leto.

Tudi nočno brskanje po smeteh je zelo dobičkanosno: «biffinsi» še vedno najdejo med smetmi dovolj za zmerno življenje in mnogi uspejo tudi, da s tem poslom najdejo srečo. Minimum, ki ga daje ta poklic, se vrti okrog 1200 frankov na dan; stratka plača, ki jo zasluži uradnik ali univerzitetni profesor.

Potem so «plemeniti» poklici, kakor oni, ki ga imenujejo «steber», ki obstoji v tem, da se iztegne roko pred vrati cerkva ali pa pri vhodih in izhodih podzemeljske železnice. To so zelo praktični in sposobni, poznajo psihologijo človeka ter mu znajo v njem vzbuditi usmiljenje. Tudi pasjih tatov je veliko. Posel je dobičkanosen in tudi zelo nevaren. Na cesti «speljejo» psa gospodarju ali gospodarici in potem zahtevajo znanj odškodnino.

Bog pa ne daj, da jih pri tem zaloti policija. Potem je dosti drugih poklicev, vendar pa je nemogoče, da bi vse našteli. Med 5000 «clochards» v Parizu pa je mnogo takih, ki ohranijo meščanske navade in meščanski videz. Ob 12.30 kosijo v «Naši Gospe iz Karmela», ob 18 večerjajo pri «Drobtinici kruha» (Mie de pain), ali pa pri «Vojski zdravja», ki ima svoje podružnice v različnih krajih Pariza. Drugi zopet se vrnejo z glavnega trga s cekarji in jedo v veseli družbi ali pa sami na klopeh ob Seni.

Glavni stan teh «declassés», teh napol nomadov, je v središču latinske četrti na trgu Maubert. Njihov lokal nosi napis: «Les clochés de Notre Dame». Ob večerih se «clochards» med pitjem kozarčkov rdečega vina zabavajo s plesom.

Po končanem plesu se nekateri vležejo po tleh v lokalu, drugi zopet odidejo v javne spalnice, tretji zopet v kakšno zakotno prenočišče. Poleti pa vsi spijo pod zvezdnatim nebom na obrežju Sene ali v bližini notredamskih zidov.

KRALJICA «CLOCHARDS» GEORGETTE OTVORI PLES

«CLOCHARDS» SI NAZDRAVLJAJO V SVOJEM GLAVNEM STANU.

Transfuzija dobička

Mister Lister Unger, majhen človeček, doktor medicine in businessman, iniciator in organizator «bank krvi» v ZDA, je dostojen produkt Wallstreetove Amerike. Dr. Unger je na čelu največje od teh «bank krvi» v osrčju New Yorka, na vogalu 2. avenije in 20. ulice. Te znanstveno-medicinske ustanove so uradno v službi «brez dobičkarskega oskrbovanja bolnic s krvjo». V stvarnosti «ameriškega raja» pa so to jazbine, ki zaradi dobičkov z monstruoznimi metodami odvzemajo kri. Brez medicinske indikacije, brez kontrole, ki predpisuje rok med enim in drugim odvzemom krvi, brez pravil svetovne medicine je transfuzija krvi preko «bank krvi» postala predmet za kriminalno obogatitev.

Dr. Unger si je prigrabil monopol nad krvodajalci v rajonu Bowery v New Yorku. Tukaj je namreč mnogo brezposelnih, mnogo alkoholikov, potepuhov in raztrgancev, mnogo ljudi, ki so bili odplavljeni s palube življenja v propast. Dolge vrste teh nesrečnikov, ki se od slabosti, gladu, prevečkratnih transfuzij ali od pijanstva, komaj držijo na nogah, stojijo pred vrati dr. Ungerjeve «banke krvi». Ob 9. uri se prične odvzemanje krvi. Nobene kontrole o količini odvzete krvi, o krvni skupini, celo nobene kontrole o zdravstvenem stanju dajalcev krvi. Odkupna cena: pet dolarjev za posodo krvi. Izza medicinskih ureditev, refrigeratorja in ostalih medicinskih instrumentov se skriva cinično trgovsko podjetje. Izčrpani moški, ki bi sami potrebovali transfuzijo, ležijo v svojih razcapanih oblekah. Avtomatične sesalke z elastičnimi gumijasti cevkami sesajo iz njih kri. Business je tukaj brutalno priklenil humanizem medicine. Dr. Unger plača za posodo približno 500 kubičnih centimetrov krvi 5 dolarjev, bolnici pa jo prodaja za 6 in pol dolarjev. Tu pa moramo upoštevati, da smo rekli posodo približno 500 kubičnih centimetrov, torej da jih je vedno mnogo več ter tako dobički dr. Ungerja neproporcionalno rastejo. Ungerjeva «banka krvi» oskrbuje 200 ameriških bolnic. Ona izvaža ukradeno kri ameriškega lumpenproletariata v Turčijo, Grčijo in druge države.

Zdrava mladina, zdrav narod!

Transfuzije krvi primašajo dr. Ungerju letno pol milijona dolarjev dobička.

Nedavno je umrl zaradi izčrpanosti alkoholik Bob Mulligen, ki je dajal kri dr. Ungerjevi «banki krvi» Umrl je zaradi prevečkratnega dajanja krvi. William Kelly, eden od štirideset pacientov, nad katerimi iščejo zdravniki vzrok anemije, je dal dr. Ungerju v 4 mesecih 12krat svojo kri. Umrl je istega dne, ko so ga nezavestnega pripeljali v bolnico Bellevue. Honorar 5 dolarjev za posodo krvi. Kdo ve, koliko centimetrov več od 500 kubičnih centimetrov krvi, kot naj bi držala posoda, je izsesal diplomirani morilec dr. Unger samo iz tega nesrečnika? Vsak kubični centimeter «dogovorjene» količine krvi, je prinesel nove kliente, da se v velikem loku izognejo 2. avenije in 20. ulice.

V tej klavnici pa še naprej neovirano «izvršujejo» zdravniški poklic.

C.